

LICHAMELIJKE *opvoeding* MAGAZINE

NUMMER 4 Jaargang 103 | april 2015

TOPIC

Vakleerkracht en groepsleerkracht: beste vrienden?!

KWALO NATIONAAL EN
INTERNATIONAAL

Rust in de gymzaal
door goede akoestiek

G-voetbal

kvlo.nl

 KVLO

www.huski.nl

info@huski.nl

tel.030 8000 600

Dé Specialist in actieve schoolreizen!

Wintersport

Outdoor

Zeilkampen

Beachcamps

Bezoek onze vernieuwde website www.huski.nl

Open avond 20 mei

Hogeschool van Arnhem en Nijmegen

Kijk verder dan de muren van je gymzaal

Een actiever sportbeleid op school? Een sportkeuze app voor kinderen met autisme? Een analyse lab voor beter zwemonderwijs? Een nieuwe intake-test voor de ALO opleidingen?

Vraagstukken met betrekking tot sport en bewegen; je zit als beweegprofessional vol ideeën voor innovatieve oplossingen. Maar hoe maak je nu echt een verschil in je dagelijks werk?

Start met de Master Sport- en Beweeginnovatie

- Regisseer je eigen innovatieproject
- Realiseer oplossingen voor jouw praktijk
- Leer praktijkgericht onderzoek opzetten en uitvoeren
- Verbind onderzoek, beleid, praktijk
- Geef richting aan sociale innovaties
- Behaal je mastertitel

T (024) 353 06 00 | E.masters@han.nl

In samenwerking met o.a. NOC*NSF en NISB

 HAN

www.han.nl/msbi

MASTERPROGRAMMA'S

HAN Masteropleidingen zijn door de NVAO geaccrediteerd

**Voor het team onderwijs zoekt de Koninklijke
Vereniging voor Lichamelijke Opvoeding (KVLO):**

Twee onderwijsadviseurs, ieder ca. 0.6 fte:

I Adviseur PO II Adviseur VO/MBO

Onze organisatie

De KVLO is een belangenorganisatie van ca. 10.000 leden die werkzaam zijn op het gebied van lichamelijke opvoeding in en rondom de school. De KVLO staat voor het belang van goed leren bewegen voor alle kinderen in de leeftijd van 4-18 jaar én voor het belang van de professionals die daar invulling aan geven.

De komende twee jaar zal het accent liggen op de versterking en verankering van de kwaliteit van de lichamelijke opvoeding en de professionalisering en scholing van onze leden.

De KVLO werkt met vijf resultaatverantwoordelijke teams die integraal samenwerken en flexibel kunnen inspelen op actuele ontwikkelingen binnen het speelveld van de lichamelijke opvoeding in en rondom de school. In totaal werken ongeveer 25 mensen bij de KVLO. Het team onderwijs bestaat uit twee onderwijsadviseurs, een onderwijskundig helpdeskmedewerker, een coördinator studiedagen en een secretaresse. Dit team is verantwoordelijk voor de individuele onderwijskundige dienstverlening aan leden en behartigt tevens het collectieve vakbelang van goed leren bewegen. Het team geeft informatie, scholing en advies op het gebied van lichamelijke opvoeding in de school en een verantwoord beweeg- en sportaanbod rondom de school.

De functie

Als onderwijsadviseur ben je onderdeel van het team onderwijs en ben je primair verantwoordelijk voor de belangenbehartiging van de lichamelijke opvoeding. Je werkt veel samen met externe partners, zoals de PO-Raad, VO-raad, de ministeries van OCW en VWS en NOC*NSF. Aan de leden en de KVLO-afdelingen verstrek je informatie en geef je adviezen.

Je bent beleidsmatig verantwoordelijk voor de helpdesk, gerelateerde netwerken en opleidingen en scholingsactiviteiten.

De adviseur PO zal zich in het bijzonder richten op het beleid en de (projectmatige) uitvoering van meer uren bewegingsonderwijs in het PO gegeven door bevoegde vakleerkrachten en vakspecialisten.

De adviseur VO/MBO zal zich specifiek richten op kwaliteit en scholing van de leden, mede met het oog op het lerarenregister dat in 2017 verplicht wordt en zal zich daarnaast bezighouden met het beweeg- en sportaanbod rondom de school.

Sectoroverstijgende thema's zoals gezonde leefstijl, huisvesting/Arbo en sociale veiligheid worden in onderling overleg belegd.

Wij vragen

Wij zoeken mensen met een servicegerichte houding, die makkelijk contact maken, besluitvaardig, gezaghebbend en ondernemend zijn, problemen snel kunnen analyseren en zowel mondeling als schriftelijk zeer vaardig zijn.

Van deze adviseurs verwachten wij expertise en ervaring op het gebied van de lichamelijke opvoeding in het PO respectievelijk het VO/MBO op zowel lesgeef- als beleidsniveau.

We verwachten verder dat je een goede antenne hebt voor politieke, beleidsmatige en strategische verhoudingen.

Jij biedt

Minimaal een HBO-opleiding Lichamelijke Opvoeding en bij voorkeur een WO-opleiding op het gebied van bewegen en/of onderwijskunde. Je hebt grote affiniteit met kinderen in de onderwijscontext en ervaring met projectmatig werken.

Wij bieden

- Een verantwoordelijke en afwisselende functie met ruimte voor eigen initiatieven en ontwikkeling.
- Werken in een aantrekkelijke werkomgeving op het bureau van de KVLO in Zeist.
- Uitstekende secundaire arbeidsvoorwaarden.
- Een aanstelling voor bepaalde tijd, in loondienst dan wel via een vrijstelling uit een onderwijsfunctie voorlopig vastgesteld voor twee jaar.
- Een salaris afhankelijk van opleiding, ervaring en aanstelling (min. schaal 11, max. schaal 12 BBRA).

Inlichtingen over de functies en over de KVLO (www.kvlo.nl) zijn te verkrijgen bij de heer C. Klaassen. Telefoon: 030 692 08 47; 06 8110 7168. De gesprekken vinden plaats op 19 en 20 mei. Geïnteresseerden voor een van beide functies worden uitgenodigd om voor 01 mei 2015 een brief met CV te mailen naar de directeur van de KVLO, de heer C. Klaassen, klaassen@kvlo.nl onder vermelding van betreffende functie (adviseur PO of adviseur VO/MBO).

Topic

Vakleerkracht en groepsleerkracht: beste vrienden?!

Helaas vinden we niet op iedere basisschool een vakleerkracht en/of een vakspecialist. Daar waar deze wel aanwezig is, zien we dat het beweegniveau van de kinderen beter is. Op de pabo wordt in het reguliere programma vooral ingezet op het bewegen van de kinderen in groep 1 en 2. Daarnaast is er de leergang bewegingsonderwijs. Verder voorbeelden van hoe een vakleerkracht goed kan samenwerken met groepsleerkrachten. Gedurende het jaar zullen we met nog meer voorbeelden komen. Ook Jan en Mery roeren zich...

Topic

- 5** Voorwoord
Jan Rijpstra
- 6** Groepsleerkrachten en bewegingsonderwijs De leergang vakbekwaamheid bewegingsonderwijs via pabo toegelicht
Stefan Beukelaar e.a.
- 9** Vakleerkracht en groepsleerkracht: meer dan alleen collega's!
Monique van Ark en Claudia Snel
- 12** Bewegingskansen door de samenwerking: een 'good practice'
Paul van Ark en Nils de Groot
- 16** "Meester Sander inspireert"
Jeroen Straathof
- 21** Actieve leefstijl Opdrachten over bewegen voor het basisonderwijs
Heino van Groenigen
- 30** De tijd is rijp voor bewegen en muziek!
Esther van Rijn
- 34** Een kijkje in de gymzaal van...
Steeff Kraan
- 52** Mery Graal

48

Praktijk

- 21** Actieve leefstijl Opdrachten over bewegen voor het basisonderwijs
Heino van Groenigen
- 24** Hoe kan Klasse(n)spel een bijdrage leveren aan Passend Onderwijs (4)
Roel van Beusekom en Ivo Dokman
- 28** Schoolatletiekdag met Athletics Challenge
Dorien van der Burg
- 30** De tijd is rijp voor bewegen en muziek!
Esther van Rijn
- 32** Get into Rugby (2)
Mathias Rondou
- 34** Een kijkje in de gymzaal van...
Steeff Kraan

45

13

En verder

- 18** Missers (2)
Hans Dijkhoff
- 38** KWALO kwaliteitsimpuls op sectieniveau
Jorieke Steenaart
- 42** UNESCO komt met KWALO(QPE)-visie
Jo Lucassen
- 45** Schoolplein14 mooi initiatief Soms met haken en ogen
Hans Dijkhoff
- 48** Rust in de gymzaal door goede akoestiek
Mike Buys
- 50** G-voetbal kent geen beperking
Stichting doelpunt

Rubriek

- 5 Voorwoord
- 15 Boeken
- 20 Recht
- 37 Onderwijspagina
- 52 Mery Graal
- 53 Scholing
- 54 (KV)LO-nieuws

Fotograaf cover: Anita Riemersma

Colofon Redactie: Hans Dijkhoff (hoofdredacteur) Maarten Massink (praktijkredacteur) Jacqueline Tangelder (redactiemedewerkster) Redactieraad: Monique van Ark, Hilde Bax, Peter Barendse, Berend Brouwer (VZ), Jan Faber, Frank Jacobs, Liesbeth Jans, Gerda Op het Veld en Sebastiaan Platvoet. Redactieadres: KVLO, Postbus 398, 3700 AJ Zeist, Tel.: 030 69 20 847, e-mail: redactie@kvlo.nl. Abonnementen: Jaarabonnement € 60,- (buitenland € 80,-) Losse nummers € 5,- (excl. verzendkosten). Iedere week verschijnt er een digitale nieuwsbrief. Aanmelden via www.kvlo.nl. Verschijningsdata: zie www.kvlo.nl Handelsadvertenties: Bureau Van Vliet BV, Passage 13-21, Postbus 20, 2040 AA Zandvoort, fax: 023 571 7680 e-mail: zandvoort@bureauvanvliet.com www.bureauvanvliet.com. Druk: Drukkerij Ten Brink, Meppel. Vormgeving en opmaak: FIZZ Marketing en communicatie, Meppel. Aanbieding en plaatsing van teksten en foto's houdt tevens mogelijk gebruik op de KVLO-website in, uiteraard met vermelding van auteur en fotograaf. Overname van artikelen is alleen toegestaan met bronvermelding en na goedkeuring van de auteur. De redactie is verantwoordelijk voor de samenstelling. Niet alle artikelen behoeven de (volledige) instemming van de redactie te hebben. Wij hebben dit magazine met uiterste zorg samengesteld. Wij hebben daarbij steeds getracht mogelijke rechthebbenden te achterhalen. Indien u onverhoopt meent rechten te kunnen doen gelden, dan verzoeken wij u dit kenbaar te maken bij de redactie.

Henny

Het was 1990 en ik kon binnen de Hogeschool Drenthe waar ik werkte de stap naar de Pabo in Meppel maken om lichamelijke opvoeding te geven. De directeur, Henny, had er de wind stevig onder en was als pedagoog goed op haar plaats. Pedagogiek is eigenlijk het belangrijkste vak en methodiek en didactiek dienen als ondersteuning, een goede pedagoog kan alles geven. De leerkracht van toen moest breed inzetbaar zijn, dat was de erfenis van onderwijsminister Deetman. De samenvoeging van de kweekschool en de opleiding tot kleuterleidster tot de Pabo was al enige jaren een feit. Dus diende de groepsleerkracht van alles een beetje te weten dus ook van de lichamelijke opvoeding tussen vier en twaalf jaar. Mijn studenten dachten daar wat anders over. Groep 1 en 2 van de basisschool was niet het probleem. Speellessen, kleutergym, goede voorbeeldlessen van de, nu hetende, KNGU en het buitenspelen vulden gemakkelijk de negen beweegmomenten per week. De eigen vaardigheid van de studenten was een groter probleem en daarmee ook het lesgeven in de groepen 3 t/m 8. Maar wat wil je, met een a twee uur les per week. Veel studenten zouden het vak lichamelijke opvoeding graag laten vallen. Directeur Henny zag dat ook. Zij wilde daarom juist inzetten op groep 1 en 2, vroegtijdig motorische achterstanden signaleren en remediëren waren volgens haar erg belangrijk. In groep 3 tot en met 8 moest de vakleerkracht LO het werk doen. Groep 1 en 2 waren zo specifiek dat ze zich regelmatig afvroeg of het wel verstandig was geweest om de beide opleidingen in elkaar te schuiven. Een wijze gedachte en, misschien heb ik de rapporten over het hoofd gezien, ik ben geen evaluatie van het samengaan van de opleidingen tegengekomen. Ik zou het wenselijk vinden om de opleiding voor de voorschoolse periode en de groepen 1 en 2 en wellicht ook 3, in één opleiding onder te brengen. Daarmee kun je een enorme slag slaan in de verdieping en in de kwaliteit. En voor ons vakgebied? We kennen de ongedeelde ALO-opleiding en de Pabo-leergang die een bevoegdheid geeft om LO te geven in het primair onderwijs. Zou een ALO niet ook een gedifferentieerde opleiding moeten worden met naast een algemeen deel, studies voor het primair, voortgezet, speciaal onderwijs, middelbaar beroepsonderwijs en het hoger onderwijs? Het is een vraag die ik graag hier neerleg om hierover eens verder van gedachten te wisselen. Het past in de discussie over het onderwijs naar 2032. Overeind blijft de pedagogische kwaliteit van de leraar. Het is daarom dat juist de pedagogiek een belangrijke plaats inneemt in de bijzondere leerstoel lichamelijke opvoeding die mede door de KVLO, de ALO's en de Universiteit van Utrecht wordt opgericht. In de komende maand zal de voordracht openbaar worden en haar of zijn naam is overigens geen Henny.

Jan Rijpstra

Groepsleerkrachten en bewegingsonderwijs

De leergang vakbekwaamheid bewegingsonderwijs via pabo toegelicht

In het jaar 2000 heeft de minister van Onderwijs besloten om de bevoegdheid van afgestudeerden aan de pabo voor het vak bewegingsonderwijs te beperken tot de groepen 1 en 2. Deze beslissing is genomen om een kwaliteitsslag te kunnen maken ten aanzien van het vak bewegingsonderwijs op de basisschool. Hoe dat in de praktijk in zijn werk gaat laat dit artikel zien.

TEKST STEFAN BEUKELAAR, E.A. FOTO'S BASTIAAN GOEDHART

Om de bevoegdheid voor de groepen 3 t/m 8 te verkrijgen moet sinds 2004 een speciaal nascholingstraject gevolgd worden; *de leergang vakbekwaam bewegingsonderwijs via pabo*, kortweg 'de leergang'. Belangrijkste doel van de opleiding is het kunnen ontwerpen en verzorgen van *veilige en uitdagende* lessen voor groep 3 t/m 8. Na afronding van dit traject mag de deelnemer zich vakspecialist bewegingsonderwijs noemen.

De basisschool

Lesgeven op de basisschool is een vak apart. De doelgroep, 4- tot 12-jarigen, vormt een dynamisch en heterogeen geheel. Van de leerkracht wordt een flexibele, pedagogische grondhouding gevraagd. Leerlingen moeten zich op de basisschool breed kunnen ontplooien en ontwikkelen. Van vrijwel 'blanco' bij binnenkomst verlaten ze de basisschool na groep 8 toegerust op een vervolg in het voortgezet onderwijs. De leerkracht is gedurende die acht jaar de inhoudelijk en pedagogisch begeleider van dit ontwikkelingsproces.

Affiniteit met sport en bewegen

De aanbieders van de leergang streven naar een opleiding waaraan leerkrachten deelnemen die affiniteit hebben met sport en bewegen. De doelgroep bestaat vooral uit cursisten die de intentie hebben om meer dan alleen de eigen groep bewegingsonderwijs te geven. Op grote en middelgrote scholen kan de vakspecialist onder leiding van of naast de vakleerkracht bewegingsonderwijs het beweegteam vormen.

Op veel kleine scholen op het platteland is het lastig of onmogelijk om structureel met vakleerkrachten of beweegteams te werken. Op deze scholen kunnen de specialisten bewegingsonderwijs de kwaliteit van het bewegingsonderwijs van een flinke impuls voorzien. Een beweegteam is verantwoordelijk voor het beweeg- en speelaanbod binnen en buiten de school en zou zich tevens bezig moeten houden met de praktische uitwerking van de gezonde school (bewegen in de klas, bewegingstussendoortjes, schoolplein, MRT, naschoolse activiteiten etc.). Daarnaast is een belangrijke rol het samen maken en waarborgen van beleid. Hierbij kan gedacht worden aan een activiteitenplan, een vakwerkplan, maar ook het op de agenda zetten van bewegingsonderwijs binnen de school.

Van de leerkracht wordt een flexibele, pedagogische grondhouding gevraagd

Het is nadrukkelijk niet de bedoeling dat cursisten verplicht gestuurd worden door hun schooldirecteur om na het behalen van de bevoegdheid de gaten in het rooster op te vullen of uiteindelijk alleen aan hun eigen klas de lessen bewegingsonderwijs te geven! Dergelijke 'roostervulling' is tegenstrijdig aan de oorspronkelijke doelstelling van de maatregel: beter bewegingsonderwijs door specialisten. Immers

▲ *Iedereen speelt en beweegt in deze les met 4 vakken en 32 kinderen!*

bij het verzorgen van slechts één of twee lessen bewegingsonderwijs in de week (naast alle andere taken) is het onmogelijk om je als startbekwame leerkracht door te ontwikkelen tot een vakbekwame leerkracht.

Binnen de opleiding wordt er veelvuldig gebruik gemaakt van beeldmateriaal

In dat kader is de laatste maatregel van het ministerie: het ter beschikking stellen van de lerarenbeurs voor de leergang bewegingsonderwijs weliswaar een tegemoetkoming in de kosten die scholen of studenten moet maken maar zal mogelijk een driedelig negatief effect hebben:

- de drempel voor deelnamen van minder gemotiveerde studenten wordt lager
- directies zullen mogelijk eerder aansturen op het behalen van de bevoegdheid, want het is eenvoudig roosteren als (bijna) alle groepsleerkrachten bevoegd zijn
- omdat er meer bevoegde groepsleerkrachten zijn, krijgen leerkrachten die zich willen doorontwikkelen als specialist minder kansen (uren).

De leergang: omvang, inhoud en toetsing

De leergang is een post-hbo-opleiding die bestaat uit drie blokken van elk 7,5 EC's (European Credits), hetgeen overeenkomt met 210 studiebelastingen per blok. De duur van

ieder blok bedraagt ongeveer een half jaar. Na voltooiing van de gehele leergang ontvangt de cursist een getuigschrift met de brede bevoegdheid voor het vak bewegingsonderwijs. Dit betekent dat hij of zij wettelijk bevoegd is voor het verzorgen van de lessen bewegingsonderwijs binnen het primair onderwijs. Dit getuigschrift wordt uitgegeven door het Centrum Post Initieel Onderwijs (CPION). Deze instantie accrediteert en erkent de opleiding. Binnen alle blokken is er een gevarieerd aanbod van opdrachten en toetsvormen. Vanzelfsprekend neemt de complexiteit van de opdrachten toe naarmate de opleiding vordert. Waar de cursist in blok 1 vooral bezig is met het organiseren en uitvoeren van lessen, moet de cursist in blok 3 bijvoorbeeld een lessenserie doelspelen aanbieden, waarbij de student met filmbeelden moet aantonen wat het leerrendement van deze lessenserie is geweest voor de meest en minst vaardige kinderen. Binnen de opleiding wordt er veelvuldig gebruik gemaakt van beeldmateriaal. Enkele voorbeelden van opdrachten zijn:

- oriëntatie schoolvakconcept
- visie
- opstellen periodeplanning 30 lessen
- lessenserie bewegingsonderwijs
- lessenserie doelspelen
- beeldopnames van een volledige les werken in minimaal vier groepen
- observatie-instrumenten inzetten
- eigen visie schrijven
- zelfreflectierapport
- etc.

Toetsing van de eigen vaardigheid gebeurt meerdere keren tijdens de gehele leergang, met name in blok 1 en 3. In de regel wordt elk blok afgesloten met een eindpresentatie, portfolio en eindgesprek.

Certificering en diploma

Wanneer met de leergang bewegingsonderwijs gestart wordt, krijgt de cursist een tijdelijke bevoegdheid voor de duur van twee jaar. Binnen die twee jaar mag de cursist zelfstandig

Een cursist is echter pas volledig bevoegd wanneer alle drie de deelcertificaten zijn behaald

Elk blok binnen de leergang wordt afgerond met een deelcertificaat. Dit certificaat is onbeperkt geldig. Een cursist is echter pas volledig bevoegd wanneer alle drie de deelcertificaten zijn behaald en daarmee de gehele opleiding is afgerond.

Meer bewegen, beter leren

Goede lessen bewegingsonderwijs zijn noodzakelijk voor de algemene motorische, sociale en cognitieve ontwikkeling van kinderen. Binnen de politiek wordt momenteel maatschappelijk aandacht gevraagd voor een gezonde leefstijl waarbij gezonde voeding in combinatie met bewegen speerpunten zijn. Binnen het basisonderwijs wordt hier om die reden steeds meer aandacht aan besteed. Scholen willen hun leerlingen, naast het aanleren van vakken als bijvoorbeeld rekenen en taal, ook een gezonde leefstijl meegeven.

Als alle leerkrachten van een school de handen ineen slaan, is het mogelijk om de kwaliteit van het onderwijs op het gebied van spel, bewegen en gezondheid op een hoog niveau aan te bieden; een niveau dat kinderen verdienen. ■

Stefan Beukelaar, Sjoerd van Santen, Bastiaan Goedhart, Volkert Mollema zijn allen Pabo-docenten bewegingsonderwijs

Voor contact en het delen van inspiratie:

s.beukelaar@fontys.nl
Sjoerd.vanSanten@inholland.nl
Bastiaan.Goedhart@inholland.nl
volkert.mollema@stenden.com

lesgeven in de gymzaal. Voor groepsleerkrachten met een volledige baan ontstaat, met de tijdelijke bevoegdheid, de mogelijkheid om stage te lopen in de eigen groep. Wordt de opleiding niet binnen twee jaar afgerond dan komt deze tijdelijke bevoegdheid te vervallen en mag de cursist alleen nog onder begeleiding van een bevoegde leerkracht bewegingsonderwijs geven.

Vakleerkracht en groepsleerkracht: meer dan alleen collega's!

De studenten die na 1 augustus 2001 zijn gestart met de pabo zijn niet meer bevoegd om bewegingsonderwijs aan groep 3 tot en met 8 te geven. De nieuwe generatie leerkrachten heeft daarentegen wel nog kennis van bewegen in en rondom de basisschool.

TEKST MONIQUE VAN ARK EN CLAUDIA SNEL FOTO'S HANS DIJKHOFF

De afgestudeerde pabostudent heden ten dage is nog steeds bevoegd om bewegingsonderwijs te geven aan de groepen 1 en 2 en heeft hiernaast ook de module 'Bewegen in de brede context' gevolgd tijdens de opleiding. Hier ligt een kans voor de vakleerkracht de groepsleerkracht in te

zetten om je basisschool sportiever en gezonder te maken.

Kennisbasis bewegingsonderwijs

In 'Een goede basis – Advies van de Commissie Kennisbasis Pabo' staat beschreven welke competenties en vaardigheden een startende

leerkracht moet beheersen om aan de slag te mogen. De kennisbasis taal en rekenen is meerdere malen uitgebreid in het nieuws geweest. Er bestaat echter voor alle vakken die op de pabo worden aangeboden een kennisbasis. Zo ook voor het vak bewegingsonderwijs. De kennisbasis bestaat uit een verplicht kern-deel. Deze is voor alle pabo-opleidingen in Nederland gelijk. Daarnaast is er een profieldeel waarin vakverdieping aangeboden wordt en zal de student zich richten op een uit te voeren onderzoek.

De kennisbasis taal en rekenen is meerdere malen uitgebreid in het nieuws geweest

Zoals eerder vermeld, is het vak bewegingsonderwijs op de pabo in twee grote modules in te delen: de module 'Bewegingsonderwijs voor kleuters' en de module 'Bewegen in de brede context'.

Bewegingsonderwijs voor kleuters

Tijdens de lessen die onderdeel uitmaken van deze module wordt duidelijk gemaakt waarom bewegingsonderwijs een belangrijke bijdrage levert aan de algehele ontwikkeling, de gezondheid, de schoolprestaties en de sociale integratie van de kinderen.

Op een veilige, gedifferentieerde, actieve, leerzame en uiteraard plezierige manier lesgeven: dit is de inhoud van de module 'bewegingsonderwijs voor kleuters'. De verschillende leerlijnen en bewegingsthema's komen aan bod, net als de verschillende organisatievormen. Daarnaast bevat het onderwijsprogramma een deel theorie over de wijze waarop kinderen bewegingen leren en op welke wijze de leerkracht instructie kan geven.

Op de pabo wordt, om alle doelen van de kennisbasis te behalen, naast de lessen bewegingsonderwijs in de gymzaal op de Hogescholen ook praktijkervaring opgedaan tijdens stages bij de kleuters. Hiernaast wordt er, op veel pabo's, regelmatig tijdens de les bewegingsonderwijs een kleuterklas uitgenodigd in de zaal of bezoeken de studenten een groep 1/2 op de basisschool. Op deze manier leren de studenten de didactiek van bewegingsonderwijs aan kleuters direct toe te passen in de praktijk.

Bewegen in de brede context

Met bewegen in de brede context wordt bedoeld: alles wat met bewegen in het basisonderwijs te maken heeft, behalve het bewegingsonderwijs. Hieronder vallen dus alle

mogelijkheden en ruimten binnen en buiten de basisschool waar kinderen kunnen bewegen en de organisatorische verbanden waarin bewegingsactiviteiten kunnen worden aangeboden. Onder de verschillende bewegingsruimten vallen onder andere het bewegen in de klas, op het plein, in het park en op de ijsbaan. Met de verschillende bewegingsactiviteiten worden de kampen, sportdagen, sportstimuleringsprojecten, verlengde schooldag etc. bedoeld.

Tijdens de module Bewegen in de brede context op de pabo leren studenten welke taken ze hebben op het gebied van 'bewegen in de brede context'. De leerlijnen die aan bod zijn gekomen bij de module bewegingsonderwijs voor kleuters komen weer terug. Nu in het kader van de wijze waarop je deze leerlijnen, vanuit het bewegingsonderwijs, kunt vertalen naar activiteiten op bijvoorbeeld het schoolplein, tijdens kampen of sportdagen. De student leert ook op basis van welke criteria de verschillende bewegingsactiviteiten kunnen worden gekozen. Deze criteria zijn:

- 1 zoveel mogelijk bewegen, zo min mogelijk stil zitten of wachten
- 2 realiseerbaarheid voor alle kinderen
- 3 eenvoudig te begeleiden
- 4 uitnodigen tot zelfstandig herhalen
- 5 verwantschap met het aanbod tijdens de les bewegingsonderwijs.

Bewegingsonderwijs voor kleuters in de praktijk

Helaas merken wij dat de opgedane kennis uit de module bewegingsonderwijs bij kleuters bij de groepsleerkrachten nogal eens naar de achtergrond verdwijnt. Tijdens stagebezoeken krijgen we regelmatig te horen van studenten en groepsleerkrachten, dat de 'jonge' groepsleerkracht in kwestie wel graag een goede les bewegingsonderwijs aan kleuters wil geven, maar dat het lastig is om zijn collega's die langer op de school werken te overtuigen om de inhoud en de manier van lesgeven tijdens de lessen bewegingsonderwijs te veranderen.

Wij denken dat hier een kans en taak kan liggen voor de vakleerkracht. Als hij samen met een enthousiaste groepsleerkracht het team kan motiveren om op een juiste manier aan de slag te gaan met het bewegingsonderwijs bij kleuters kan de kwaliteit van de lessen enorm vooruit gaan zodat de lessen leerzaam, actief, veilig, gedifferentieerd en afwisselend zijn.

Bewegen in de brede context in de praktijk

De kennis opgedaan tijdens de module Bewegen in de brede context wordt, volgens onze ervaring, ook niet altijd in de praktijk gebracht. Een voorbeeld hiervan is het buitenspeelbeleid. Het vormgeven en uitvoeren van dit beleid gaat een stuk eenvoudiger wanneer er bijvoorbeeld een schoolpleinteam wordt opgericht. In dit team zit dan in ieder geval de vakleerkracht. Als je het nog breder wilt trekken zou het een idee kunnen zijn om een 'sport- en gezondheidsteam' op te richten, met daarin de vakleerkracht en bijvoorbeeld vanuit elke bouw een actieve groepsleerkracht. De ideeën van dit team kunnen dan door de groepsleerkrachten in hun bouw worden ingebracht. De ervaring leert dat het vaak beter werkt om veranderingen van binnenuit in te brengen, dan van buitenaf of hogerop 'op te leggen'.

Helaas is het zo dat een vakleerkracht in het basisonderwijs meestal een buitenstaander is, doordat zijn zaal niet aan de school zit of/en

Nog een voorbeeld is de jaarlijkse sportdag. Het kan heel fijn zijn om deze dag met het 'sportteam' te organiseren. Op deze manier zijn alle betrokken leerkrachten eigenaar van de sportdag, zullen ze actief meehelpen voor, tijdens en na de sportdag en heb je partners waarmee je kunt brainstormen over de inhoud van de dag. Een bijkomend voordeel is dat de verantwoordelijkheid gedeeld wordt en dat bij calamiteiten de groepsleerkracht een taak kan overnemen.

Samenwerking is verrijking

Lessen van de vakleerkracht kunnen ook worden verrijkt wanneer er een goede samenwerking is met de groepsleerkracht. Zo kan de vakleerkracht een spel van de week of van de maand aanbieden tijdens zijn les. Dit spel wordt dan bijvoorbeeld per bouw tijdens de les bewegingsonderwijs aangeboden. Er wordt een spelkaart van gemaakt en het spel wordt door een actieve groepsleerkracht geïntroduceerd op het plein. De vakleerkracht hoeft de inhoud van zijn les hiervoor niet te veranderen. Veel spellen zijn geschikt om ook op het plein te spelen. Hiernaast kan de sfeer op het plein, volgens ons, vaak worden verbeterd wanneer de regels uit de gymzaal m.b.t. de scheidsrechter, wat te doen wanneer er onduidelijkheid over bijvoorbeeld een doelpunt is, samen doen met materiaal etc. ook op het plein gelden. Dit kan alleen plaatsvinden wanneer er een goede samenwerking is tussen de vak- en groepsleerkracht.

Onze ervaring leert dat het is aan te raden om de groepsleerkrachten minimaal drie keer per jaar uit te nodigen in de gymzaal tijdens de les bewegingsonderwijs van hun klas. Dit is vaak organisatorisch een probleem doordat de groepsleerkracht bijvoorbeeld weer terug moet lopen met de vorige klas, of andere taken heeft in de tijd dat zijn klas bewegingsonderwijs krijgt. Wij vinden echter dat dat het enorm waardevol is om als groepsleerkracht naar je 'eigen' kinderen te kijken terwijl ze aan het sporten zijn. Zo kunnen kinderen die in de klas heel stil zijn in de zaal ander gedrag vertonen. De groepsleerkracht krijgt door het observeren van 'zijn' klas een bredere kijk op de ontwikkeling van het individuele kind en de groep.

De groepsleerkrachten starten vanuit de pabo met kennis van bewegingsonderwijs aan kleuters en bewegen in de brede context. Het zou fantastisch zijn wanneer de vakleerkracht de groepsleerkracht motiveert om deze kennis actief in te zetten en uit te breiden. Wij zijn er van overtuigd dat op deze manier de basisschool nog een stuk sportiever kan worden. Op naar een (nog) betere samenwerking tussen de vakleerkracht en de groepsleerkracht: meer dan alleen collega's! ■

Bronnen

Een goede basis
– Advies van de
Commissie Kennisbasis
Pabo (<http://www.arbeidsmarktplatformpo.nl/uploads/media/Bewegingsonderwijs.pdf>)

Bewegen in de brede
context 2007; <http://www.kvlo.eu/sf.mcgi?id=27&searchoption=1&boolean=0&term=brede+context>

Monique van Ark en Claudia
Snel zijn beide docent
bewegingsonderwijs op de
pabo Hogeschool Leiden

Contact:

ark.van.m@hsleiden.nl

**Lessen van de
vakleerkracht kunnen
ook worden verrijkt
wanneer er een goede
samenwerking is met de
groepsleerkracht**

doordat hij op meerdere scholen werkt. Het is dan fijn om een groepsleerkracht als partner te hebben die de andere collega's kan motiveren om aan de slag te gaan met de nieuwe ideeën.

Bewegingskansen door de samenwerking: een 'good practice'

'De Morskring' is een sportactieve gezonde school. Dit betekent dat er veel aandacht is voor het gezondheids- en beweegbeleid. We hebben een aantal mooie voorbeelden van beweegbeleid die alleen door een goede samenwerking tussen de vakleerkracht bewegingsonderwijs en de groepsleerkracht succesvol kunnen zijn.

TEKST PAUL VAN ARK EN NILS DE GROOT FOTO'S HANS DIJKHOFF

Onze school is de laatste jaren erg gegroeid. Helaas is het aantal uren van de vakleerkracht (nog) niet meegegroeid met de extra klassen die zijn ontstaan. Dit is natuurlijk heel jammer en we blijven vechten voor meer uren, maar voor nu proberen we om met elkaar de kwaliteit van het bewegingsonderwijs zo hoog mogelijk te houden. We hebben hiervoor een creatieve oplossing bedacht.

Lessen bewegingsonderwijs

Op donderdag geeft de vakleerkracht zijn les. Cruciale delen hiervan filmt hij met zijn mobiele telefoon en plaatst deze op een beveiligde Dropbox-account. Op de dinsdag erna kijken de vier groepsleerkrachten, samen met hun eigen de klas, via het digibord, naar het filmpje. Op woensdagochtend geven de leerkrachten deze les aan hun klas.

In de kast is alles gelabeld en op de materialen staat ook waar het moet worden opgeruimd

Op woensdag start een jonge groepsleerkracht die de leergang bewegingsonderwijs heeft gevolgd. Deze groepsleerkracht heeft veel affiniteit met sport, bewegen en gezondheid. Hij zet, samen met de klas, de attributen klaar. De gymles is dus grotendeels een herhaling van de les op donderdag, met bij een aantal onderdelen enkele uitbouw mogelijkheden (deze uitbouw staat op de film of op de mail). Hierna volgen de andere groepen, waarbij de laatste groep extra tijd heeft om de gebruikte materialen op te ruimen. In de kast is alles gelabeld en op de materialen staat ook waar het moet worden opgeruimd. Zo voorkomen we dat de

vakleerkracht niets meer terug kan vinden. Vaak wordt op dinsdag tijdens het zien van de filmpjes al besproken welke kinderen welke onderdelen gaan klaarzetten en opruimen. Hierdoor wordt er al in de klas aan de reguleringsdoelen gewerkt. Het vooraf bekijken en bespreken van de gymles scheelt veel tijd in zowel opbouwen, uitleggen als opruimen. Hierdoor blijft er meer effectieve beweegtijd over.

Doel

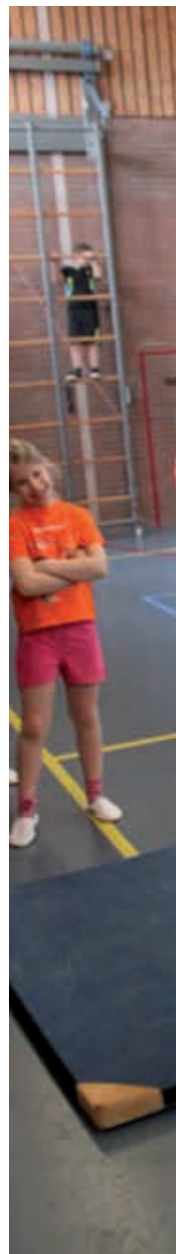
Het doel van deze constructie is dat er een doorgaande leerlijn ontstaat. Tijdens de eerste les, gegeven door de vakleerkracht, worden er nieuwe onderdelen van de leerlijnen aangeleerd. De tweede les, gegeven door de groepsleerkracht, worden de nieuw aangeleerde onderdelen herhaald, ingeslepen en eventueel verrijkt.

Hierdoor wordt er veel gericht gewerkt aan de verschillende leerlijnen dan in een situatie waarbij de groepsleerkracht en vakleerkracht beiden een andere les zouden geven. Door de film is de overdracht makkelijker dan wanneer dit mondeling zou gebeuren.

Voordelen

Door deze constructie zijn er voor zowel de groepsleerkracht en de vakleerkracht als de leerlingen een aantal grote voordelen.

De groepsleerkracht kan een verantwoorde gymles geven en is minder tijd kwijt aan het voorbereiden van zijn gymles. Het is minder chaotisch tijdens het klaarzetten en opruimen van de gymspullen. Ook ziet de groepsleerkracht zijn eigen leerlingen in een vrijere situatie dan in het klaslokaal. Hoe gaan de leerlingen om met winst en verlies, wat zijn de bewegingsmogelijkheden en onmogelijkheden van zijn leerlingen, hoe is de groepsdynamiek etc.? Eventuele ruzies of juist goed samenspel

tijdens de gymles kan de groepsleerkracht weer in zijn klas gebruiken tijdens bijvoorbeeld sociale vaardigheidstrainingen.

Een voordeel voor de vakleerkracht is, dat zijn ingezette leerlijn een vervolg krijgt. De verschillende bewegingen worden ingeslepen en er wordt ook aan de reguleringsdoelen gewerkt. De lessen hebben hetzelfde karakter waardoor er herkenning en meer structuur is voor de leerlingen.

Naast meer structuur heeft deze werkwijze voor de leerlingen ook andere voordelen. Zo vinden zij het over het algemeen erg leuk om met hun eigen juf of meester te bewegen en te laten zien wat zij kunnen. Een niet te onderschatten voordeel is dat er door de goede afspraken meer tijd overblijft voor het werkelijke bewegen, waardoor het aannemelijk is dat de leerlingen zich sneller zullen ontwikkelen en langer kunnen genieten van het daadwerkelijke bewegen.

Bewegingsonderwijs voor kleuters

Een van de grootste succesnummers van de Morskring is de manier waarop het

bewegingsonderwijs bij de kleuters is vormgegeven. Er is een sportieve contactpersoon bij de kleuters. Die is tevens de coördinator van de onderbouw. Als er zaken veranderen of aangepast moeten worden of we willen leuke en leerzame activiteiten organiseren voor de kleuters dan wordt dit via haar gecommuniceerd. Zij bespreekt dit dan met het onderbouwteam en dan komt het goed. Dit komt volgens ons vooral doordat zij van binnenuit het (onderbouw) team kan inspireren. Als vakleerkracht sta je er toch soms een beetje buiten.

Er wordt gewerkt met de map

De lessen hebben hetzelfde karakter waardoor er herkenning en meer structuur is voor de leerlingen

Bewegingsonderwijs in het speellokaal.

De basis van ons bewegingsonderwijs voor kleuters is als volgt: Vier keer in de week gaan de kleuters gymmen in het speellokaal. Op maandag wordt een tikspel/balspel tijdens een klassikale groepsles aangeleerd en er is tijd voor bewegen op muziek. Op dinsdag geeft de vakleerkracht in vier vakken les, een van deze vakken is het aangeleerde spel van maandag. Op woensdag wordt de les van dinsdag herhaald door de groepsleerkrachten. De kinderen kunnen op deze manier de spelletjes inslijpen en veel oefenen. Hiernaast kan al het materiaal van dinsdag blijven staan en hoeft er dus niets worden opgebouwd (er is geen avondverhuur). Tot slot is er op donderdag of vrijdag een les die wekelijks wisselt tussen klimmen en klauteren, bewegen en muziek en een vrije les. De week hierop wordt deze cyclus nog een keer herhaald. Na twee weken wordt er een nieuw cluster aangeboden.

Deze manier van bewegingsonderwijs voor kleuters kan uiteraard alleen maar van de grond komen als er draagvlak is binnen het team van de onderbouw. In het begin hebben we de groepsleerkrachten hierbij moeten helpen en ondersteunen. Het klaarzetten van de les op maandag en donderdag of vrijdag was veel werk. Daarnaast was ook het omkleden van de kleuters een lastig punt. Gelukkig is iedereen nu aan alles gewend. Doordat we het nu al een aantal jaren op deze manier doen, gaat het klaarzetten een stuk sneller en iedereen heeft nu ook ervaren dat omkleden een motorische vaardigheid is die bij veel oefenen steeds sneller gaat. We zijn enorm blij met en trots op onze leerkrachten bij de kleuters. Doordat de kleuters al zo goed en gestructureerd les krijgen komen ze in groep 3 heel vaardig de 'grote' gymzaal in.

Schoolplein

Het schoolplein is de laatste jaren steeds meer in the picture gekomen als een hele grote beweegkans voor de kinderen. Om dit ook op onze school vorm te geven is er gekozen om een schoolpleincommissie vormen. Hierin zitten de vakleerkracht bewegingsonderwijs en uit elke bouw minimaal één groepsleerkracht. Op deze manier zorgen we ervoor dat ons schoolplein genoeg beweegkansen blijft bieden voor onze kinderen. We houden rekening met genoeg beweegruimte. Ook staat altijd het beheer van het materiaal, structureren van de ruimte, introduceren van 'nieuwe' spellen op de agenda. En we hebben een paar jaar geleden een 'groen plein' gekregen wat heeft gezorgd voor een aangepaste invulling.

Op dit moment zijn we druk bezig met de regels die er op het plein gelden en de manier waarop we met elkaar omgaan. We willen dat de regels uit de gymzaal ook op het plein gelden.

Verder

Door een goede samenwerking tussen de vakleerkracht en de groepsleerkrachten proberen we ook andere activiteiten in de school een

sportief tintje te geven. Voorbeelden hiervan zijn het groep 8-kamp, collega's motiveren om meer met bewegingstussendoortjes in de klas te doen en de jaarlijkse schaatsmiddag voor groep 3 tot en met 8.

Het is voor de vakleerkracht bewegingsonderwijs heerlijk werken als er in elke bouw

Op deze manier zorgen we ervoor dat ons schoolplein genoeg beweegkansen blijft bieden voor onze kinderen

een sportieve contactpersoon zit. Zo heb je iemand die meedenkt en gelukkig ook vaak een medestander is voor alle ideeën, kansen en proefballonnen die de vakleerkracht lanceert. Het is prettig om iemand naast je te hebben die openstaat om al die zaken ook uit te voeren. Op de Morskring zijn er gelukkig veel sportieve groepsleerkrachten die graag samen met de vakleerkracht ervoor zorgen dat de school steeds sportiever en gezonder wordt! ■

Paul van Ark is vakleerkracht op OBS De Morskring en Nils de Groot is daar groepsleerkracht.

Contact:

paul_van_ark@hotmail.com

Basislessen bewegingsonderwijs in de speelzaal

Er is een nieuwe methode uit: *Basislessen Bewegingsonderwijs in de speelzaal*. Een aanvulling op de methode *Basislessen Bewegingsonderwijs* en bedoeld voor kinderen van 2 tot 7 jaar. Een bruikbare methode schrijven voor de speelzaal is lastig. Vrijwel elke speelzaal in Nederland is anders van vorm en grootte en beschikt over verschillende materialen. Bij veel 'standaard' ideeën reageren leerkrachten regelmatig met: 'Dat kan bij ons niet.' of 'Daar hebben we de ruimte of materialen niet voor.' Toch is naar de mening en ervaring van de auteurs op de meeste scholen veel mogelijk. De methode beschrijft de ideeën die de auteurs de afgelopen 25 jaar opdeden als vakleerkracht op hun scholen, als opleiders op pabo en ALO en binnen nascholingstrajecten. Hun credo luidt daarbij: vakmanschap en enthousiasme vergroten, 'gedoe' verkleinen. Bij het tot stand komen zijn ze niet over een nacht ijs gegaan. Over een periode van twee jaar zijn alle lessen in vijftien zalen uitgetoetst; zowel door de schrijvers als door andere (vak) leerkrachten. De feedback heeft steeds geleid tot verbetering van de conceptversies van de lessen. Ook zijn er zeer veel foto's gemaakt, waarvan er meer dan 800 zijn afgebeeld in deze methode.

Uitgangspunten

- Jong geleerd is oud gedaan
Een waarheid als een koe, als het gaat om leren spelen en bewegen. Op een basisschool zou bewegingsonderwijs aan kleuters minstens zo belangrijk moeten zijn als aan de hogere groepen. Op de meeste scholen hebben de groepen 3 t/m 8 echter meer ruimte, meer materialen en vaker een vakleerkracht ter beschikking dan de groepen 1 en 2. De nieuwe methode kan een leidraad zijn voor de lessen van de vakleerkracht zelf, die in het algemeen weinig ervaring heeft met het lesgeven aan kleuters in een speelzaal, maar ook voor een vakleerkracht in een begeleidende rol naar groepsleerkrachten. Ook voor groepsleerkrachten biedt de methode veel steun. De methode bestaat uit veertien lessen of basisopstellingen. Deze lessen zijn boeiend en gedifferentieerd genoeg om tussen de vier en de acht keer in een schooljaar te herhalen.
- De vaste structuur
van de les 'werken in groepen' bestaat uit de volgende activiteiten (leerlijnen):
Vak 1: bobbelbaan (balanceren, springen, hardlopen en rollen).
Vak 2: klimmen.
Vak 3: stoei-, tik- of doelspel.
Vak 4: jongleren, mikken of balanceren.

Aardig detail is dat in elke les een bobbelbaan wordt gedaan. Bobbelbanen zijn zogenaamde (zachte) hindernisbanen. Banen met veel hindernissen en matten. Zij nemen een prominente plek in bij deze methode. Waarom?

- Zeer gevarieerd.
- Enorm intensief.
- Leuk!
- Leerzaam.

• Gebruik materiaal

Bij de beschrijving van de lessen is uitgegaan van de (standaard) uitrustingen die voorhanden waren in de zalen waar de foto's zijn genomen. Al deze zalen hadden minimaal vijf matten tot hun beschikking. Met acht matten of met zes matten en een dikke(re) mat zijn alle opstellingen probleemloos en rijk neer te zetten. Met minder dan vier matten wordt een aantal situaties gevaarlijker of minder uitdagend.

• Groeperingsvorm

Voor elke les zijn er overwegingen beschreven met betrekking tot de groeperingsvorm. Denk aan de activiteit stoeien, waarbij de richtlijn geldt dat kinderen met een groot verschil in kracht en/of gewicht niet met elkaar mogen stoeien. Ook voor andere activiteiten zijn overwegingen beschreven die van belang zijn voor de sociale veiligheid en/of de spel- en beweegmogelijkheden van de kinderen.

• Veel kinderen

Veel scholen hebben te maken met een groot aantal kinderen in een kleine ruimte. Er worden suggesties gedaan met betrekking tot het aantal groepen waarin de kinderen gaan werken (2, 3, 4 of 5) en m.b.t. het aanbieden van een (extra) activiteit in de kleine ruimte.

Veiligheid

Onder de algemene kop 'Veiligheid' worden de aandachtspunten beschreven met betrekking tot het neerzetten van materiaal, schoeisel, e.d.

• Vijf zalen met vijf plattegronden

Elke les begint met vijf plattegronden met foto's van vijf verschillende speelzalen met verschillende vormen en oppervlakken. Je kiest de foto en plattegrond die het meest op de speelzaal lijkt waar de les uitgevoerd gaat worden. Je kunt ook ideeën op door de plattegronden en voorbeelden van de andere zalen te bekijken.

Al met al een mooie invulling voor de leerlingen in deze leeftijdscategorie.

In het praktijkkatern van LO 5 komt een artikel waarin je aan de hand van een voorbeeld en veel foto's inzicht krijgt in hoe de methode en de zaal te gebruiken zijn. ■

Hans Dijkhoff

Auteurs:

Wim van Gelder, Bastiaan Goedhart en Hans Stroes

Uitgever:

(2015) Druk in beweging

ISBN:

9789082363203

"Meester Sander inspireert"

Oud-topsporter Jeroen Straathof, de enige Nederlandse sporter die aan alle drie de varianten van de Olympische Spelen (zomer, winter en paralympisch) heeft meegedaan, schrijft een artikel voor de Lichamelijke Opvoeding. Ja natuurlijk en leuk zelfs, want naar zijn idee zijn de gymleraren misschien wel de belangrijkste personen in de ontwikkeling van de jeugd.

TEKST JEROEN STRAATHOF FOTO HANS DIJKHOFF

En toevallig of niet, maar vanmiddag kwam mijn dochter van negen jaar thuis met een enthousiast verhaal over Meester Sander; alweer.

Meester Sander is een begrip op de school van mijn dochters.

Je voelt het al aankomen: Meester Sander is de gymleraar. Touwklimmen, basketballen, radslag, apenkooien, buiten sporten, alles hoor ik voorbij komen. Op woensdagochtend gaat mijn dochter met heel veel plezier naar school. Op andere dagen hoor ik de verhalen over de gymlessen van de groepsleerkracht. En die zijn duidelijk anders. Mijn dochter is tevreden, maar niets haalt het bij Meester Sander. Hij is de held op school als het gaat om sport en bewegen.

Vroeger

Tijdens de gymlessen in mijn basisschoolperiode had ik meneer Corbijn.

Die mochten we echt niet bij zijn voornaam noemen. Eerlijk gezegd kan ik mij de gymlessen van meneer Corbijn niet goed meer herinneren, dus denk ik niet dat het hele inspirerende lessen waren.

Op het voortgezet onderwijs had ik meneer Huf en Meester Bert. Meester Bert was voor mij wat Meester Sander is voor mijn dochter. Met meester Bert deden we mee met buitenschoolse schoolbasketbaltoernooien en verschillende andere activiteiten. Hij gaf me in die periode

de ruimte om gedoseerd mee te doen aan de gymlessen omdat ik in die tijd ook fanatiek was met trainen voor het schaatsen.

Kansen

Na mijn sportcarrière ben ik in verschillende functies actief geweest in en rond de sport. Uitvoerend, maar ook bestuurlijk heb ik gezien waar kansen liggen. Ook ben ik een periode lang projectleider geweest binnen de koepel van het primair onderwijs (PO-Raad) en heb ik mede richting gegeven aan Sport Bewegen en Gezonde Leefstijl. In die periode had ik vanuit de PO-Raad te maken met de Gezonde School aanpak, het aantal uren bewegingsonderwijs en de kwaliteit en rol die de (vak)leerkrachten hebben of kunnen hebben in het primair onderwijs. Dit heeft mij wel een compleet beeld gegeven van de kansen die er liggen om de jeugd te inspireren voor sport en bewegen en de samenwerkingen die gezocht kunnen worden binnen en met het onderwijs. Ook de samenwerking met en tussen inspirerende bestuurders was daarin een belangrijke stap om meer aandacht te krijgen voor sport en bewegen in het basisonderwijs.

De waarde van sport en bewegen

Tijdens mijn topsportcarrière heb ik mogen ervaren wat de waarde van de sport is.

Iedere dag jezelf verbeteren op fysiek en psychologisch vlak om het beste uit jezelf te halen. Het mooiste is als de puzzel op één dag helemaal in elkaar past en je jezelf de beste van de wereld mag noemen. Op dat moment doe je dat alleen, maar er gaat een heel traject aan vooraf. Het begint al bij de trainingsgroep in de jeugdjaren, de gymlessen op school en de buitenschoolse sportactiviteiten. Als je op dat moment wordt geïnspireerd door je trainer of je docent en gemotiveerd bent door een gezellige trainingsgroep; dan heb je daar op latere termijn veel baat bij. Dat gebeurt in de jeugdperiode, maar ook later tijdens de topsportcarrière.

De omgeving is erg belangrijk om de juiste prestaties te kunnen leveren. Teamgenoten, begeleiding, vrienden en familie hebben allemaal een belangrijke rol in de uiteindelijke prestatie.

Vanuit de sport zien we vooral onze topsporthelden die de jeugd inspireren. Natuurlijk hebben de topsporters die rol en functie. Aansprekende boegbeelden die onze natie op het gebied van de sport inspireren.

Maar gaan we daadwerkelijk meer bewegen door deze helden? Vast wel een beetje, maar echt aantonen kunnen we dit nog niet. Wanneer we onze kinderen een goede sportieve en gezonde leefstijl willen bijbrengen, dan zullen we hen op meerdere plekken en momenten in de maatschappij met sport en bewegen moeten inspireren.

Inspireren

Soms beseffen we het niet, maar iedereen heeft een inspirerende rol. Of dat als vrijwilliger bij een vereniging is, beroepsmatig (in mijn geval als accountmanager bij de Atletiekunie) als activiteitenbegeleider in een zorgcentrum of als gymleraar, iedereen levert een bijdrage om zo hun omgeving (meer) te inspireren aan sport en bewegen te doen maar het zijn niet alleen de uitvoerende mensen die de jeugd, volwassenen

meer mensen aan het sporten of bewegen wil krijgen, moet nadenken of hun voorzitter wel die inspirerende voorzitter is waar men behoefte aan heeft of die nodig is.

Maar ook die (inspirerende) bestuurders (en de uiteindelijke beleidsbepalers) laten zich veelal leiden door resultaten uit onderzoeken, voordat er een beleidswijziging wordt doorgevoerd. Gelukkig komen er ook steeds meer signalen uit onderzoeken dat sport en bewegen écht een bijdrage levert aan de schoolprestaties. Half februari las ik het bericht over een Nederlands multidisciplinair team van onderzoekers, onder leiding van prof. dr. Chris Visscher van Universitair Medisch Centrum Groningen / Rijksuniversiteit Groningen), dat de precieze relatie tussen bewegen en schoolprestaties gaat uitdiepen. Een goede stap om de meerwaarde van sport en bewegen voor het onderwijs daadwerkelijk aan te tonen. Het duurt een aantal jaar, maar ik kan niet wachten op de uitslagen.

Athletics Movements

In mijn huidige functie bij de Atletiekunie ben ik onder andere verantwoordelijk voor een nieuw programma voor de basisschoolkinderen, Athletics Movements. Een vastomlijnd programma waarbij de kinderen zes weken op school tijdens de gymles, zes weken na school en zes weken op de atletiekvereniging de FUNdamentals van de atletiek mee krijgen. Het programma is geënt op beter bewegen. Als aanvulling is er een verhaallijn aan het programma toegevoegd waarbij de kinderen een code van een schat moeten kraken. Met de basisvaardigheden springen, werpen (en vangen) en lopen levert Athletics Movements een bijdrage aan de motorische vaardigheden van kinderen. De lessen (ook op school) worden gegeven door een trainer van de lokale atletiekvereniging. Tijdens één van de sessies van Athletics Movements vertelde de directeur van een school dat hij een meisje, dat normaal met grote tegenzin naar de gymles gaat, voor eerst had zien lachen tijdens deze gymles. Dit zijn de mooiste signalen over een programma. Het ligt natuurlijk niet alleen aan de inhoud van een programma, maar ook aan de inspiratie van een trainer of gymleraar. Inspiratie. Of het nu de trainster is bij het Athletics Movements-programma, mijn schaatstrainers uit het verleden, een bestuurder van de bond of koepelorganisatie, de directeur van een school of meester Sander van mijn dochter, iedereen levert een bijdrage aan de inspiratie van de jeugd.

Beste gymleraren, met dit stuk wil ik jullie heel veel plezier en succes wensen met het iedere dag inspireren van de jeugd. Jullie doen fantastisch werk voor onze kinderen!

Dank daarvoor! ■

In mijn huidige functie bij de Atletiekunie ben ik onder andere verantwoordelijk voor een nieuw programma voor de basisschoolkinderen

en ouderen inspireren. Er is ook een belangrijke rol voor onze bestuurders in onze samenleving weggelegd. Wanneer een school zich wil profileren op het gebied van sport en bewegen en zich daarmee ook wil meten aan een gezonde leefstijl, dan hoort daar een inspirerende bestuurder bij. Ook het bestuur van een vereniging die

Jeroen Straathof is oud-topschaatser en tegenwoordig werkzaam bij de Atletiekunie

Contact:

Missers (2)

In een vorig nummer kwamen punten naar voren die misgingen omdat er geen overleg was van de het beheer met de gebruikers van buitenaccommodatie. Dat er binnen ook het een en ander mis kan gaan laten de volgende verhalen zien. Overigens komen we in de toekomst ook met verhalen waarin het juist erg goed gaat...

TEKST HANS DIJKHOFF FOTO'S INTERNET EN HANS DIJKHOFF

Een collega werkt in een sporthal. Hij heeft nog een medegebruiker, een basisschool. Als hij er niet is, gebruikt de basisschool de hal met twee collega's. Het is een sporthal die ook werd gebruikt voor topsport. Er staan twee eredivisie basketbaltorens die niet mochten worden gebruikt. Onlangs zijn, zonder overleg, de bruggen weggehaald. Deze werden nog zeer regelmatig gebruikt door zowel de basisschool als de VO-school. Er is niets voor in de plaats gekomen.

Omdat de hal al jaren op de nominatie staat om te worden gesloopt, is er al jaren geen groot onderhoud meer gepleegd. Daardoor is de vloer eigenlijk al jaren te glad geweest. Omdat nog steeds niet duidelijk is of en wanneer de hal plat gaat is onlangs toch een nieuwe vloer in de hal

Ook op bouwtechnisch gebied kunnen er weleens onvolkomenheden optreden

aangebracht; een verende vloer. Die is alleen aan de randen verlijmd. De redenatie is dat de vloer in geval van afbraak van de hal meegenomen kan worden. Eindelijk was er toestemming om de basketbaltorens te gaan gebruiken. Die mogen echter niet over de vloer gereden

worden omdat die daarvoor niet geschikt is door het niet-verlijmen. Tja...

De VO-school gebruikt naast de eigen gymzaal ook nog een andere zaal van de gemeente. Die is leuk opgeknapt. Alleen de vloer voldoet niet. Jaren geleden is de toplaag vervangen en nu is de vloer op, lees glad. Er is even geen geld voor vervanging.

De gemeente heeft gevraagd of er nog wensen waren. Als hoofdgebruiker van de zaal vroeg de school om een verplaatsbare judomat. In het curriculum neemt deze tak van sport een belangrijke plaats in. Helaas is het verzoek afgewezen want zo'n mat staat niet op de inventarislijst van het basisonderwijs. Dat deze VO-school al jaren de enige gebruiker is, is de gemeente waarschijnlijk ontschoten dat op de VO-lijst

Contact:

Hans.dijkhoff@kvlo.nl

(zie kvlo.nl) een bedrag voor zelfverdediging van 3809 euro is opgenomen, doet er even niet toe. Zonder overleg zijn de springkasten vervangen. Sommige huidige kasten hebben enkele rechte bovenste delen (zie foto). Hierdoor is het verlagen kinderspel: je haalt er een bovendeel tussenuit. Helaas is daarover geen overleg geweest. Nu zijn er nieuwe piramidekasten (oude stijl, zie foto) gekomen. Gevolg: om te verlagen, moet vanaf het onderste deel worden weggenomen. Kan in ieder geval heffen-en-dragen goed worden geoefend.

Ook op bouwtechnisch gebied kunnen er weleens onvolkomenheden optreden. Een nieuwgebouwde sporthal heeft een mooie geluidsinstallatie. De docent geeft een les bewegen en muziek en zet een nummer aan met een pittig looppastempo. Even later rent een dame in een witte jas de tribune op. De geeft aan dat de muziek uit moet. Ze staat te masseren in een kamertje bovenin de hal en ineens trilt haar patiënt bijna van de tafel. Je kunt overal in het gebouw het geluid van de muziek horen. De mogelijkheid het geluid in bepaalde zones uit te zetten was helaas vergeten.

Het kan nog gekker. In een sporthal moeten ringenstellen worden geplaatst. Dit wordt gedaan zonder overleg met de gebruikers. Ze zitten nu op tien meter hoogte (zie foto) en worden niet gebruikt...■

De OMO seniorenregeling, de AOW-partnertoeslag en de werkverdeling in de cao PO

TEKST MR. MAARTEN SEGERS

Van de OMO seniorenregeling (OSR) naar de regeling duurzame inzetbaarheid

Op 26 juni 2014 hebben de cao-partijen een onderhandelaarsakkoord bereikt over de cao OMO (Ons middelbaar onderwijs) 2014/2015. De nieuwe cao is op 1 augustus 2014 ingegaan. In het akkoord is opgenomen dat de OSR per 1 augustus 2015 komt te vervallen. De OSR zal per 1 augustus opgevolgd worden door de nieuwe regeling duurzame inzetbaarheid (DIR). Werknemers kunnen een beroep doen op de DIR vanaf het schooljaar waarin zij 57 worden. De DIR voorziet in een taakverlichting van 10% per jaar tot en met het schooljaar waarin de werknemer de leeftijd van 67 bereikt. Werknemers in de loonschalen 9 of hoger betalen een eigen bijdrage van 30% van het salaris over deze 10% taakverlichting. Voor werknemers in de loonschalen 1 t/m 8 zal een eigen bijdrage van 20% gelden. Wilt u aankomend schooljaar gebruik maken van de DIR dan moet u dit zo snel mogelijk aan uw werkgever laten weten.

De overgangsregeling OMO seniorenregeling

Voor werknemers vallend onder de cao OMO en geboren voor 1 augustus 1963 zal een overgangsregeling gelden voor de per 1 augustus 2015 afgeschafte OMO seniorenregeling (OSR). Deze overgangsregeling voorziet o.a. in het behoud van eventueel gespaard verlof op grond van de OSR. Er zijn drie verschillende overgangsbepalingen. Welke overgangsbepaling op jou van toepassing is hangt af van je leeftijd. Neem bij vragen hierover contact op met de juridische afdeling van de KVLO. Zie voor meer informatie over de OSR, DIR en overgangsregeling OSR artikel F15, F17 en bijlage 14 van de cao OMO 2014/2015.

Werkverdeling in de cao PO

De cao PO 2014/2015 is inmiddels al een tijd van kracht. In deze cao zijn echter een aantal afspraken vastgelegd die pas per 1 augustus 2015 ingaan. Een belangrijk onderdeel van deze afspraken is het hoofdstuk 2A 'Arbeidsduur en formatiebeleid' van de cao PO 2014/2015. In dit hoofdstuk zijn twee nieuwe modellen voor de werkverdeling opgenomen, het 'basismodel' en het 'overlegmodel'. Nu het nieuwe schooljaar er aankomt is het belangrijk om te weten hoe de nieuwe werkverdeling tot stand komt. In LO 4 zal de juridische afdeling daar een artikel aan wijden. Is je werkgever nu al bezig met de nieuwe werkverdeling kijk dan alvast op onze site of in hoofdstuk 2A van de cao PO. Door op onze site in te loggen en te klikken op 'Mijn KVLO' kun je onder downloads het document 'Veel gestelde vragen cao PO 2014-2015' vinden. Daarin is meer te vinden over de nieuwe werkverdelingsmodellen.

De AOW-partnertoeslag en aanvulling van het ABP

Als AOW-gerechtigde heb je recht op een partnertoeslag indien je een jongere partner hebt met een beperkt inkomen (minder dan +/- € 1.330 euro). Verdient je partner boven een deze grens dan heb je dus geen recht op partnertoeslag. In het pensioenreglement van het ABP is afgesproken dat deelnemers met een AOW-uitkering in zo'n geval een beroep kunnen doen op een vervangende ABP-partnertoeslag. Zo krijgen AOW-gerechtigden met een partner die nog niet AOW-gerechtigd is, maar wel te veel verdiende voor AOW-partnertoeslag, toch een toeslag. De AOW-partnertoeslag gaat echter verdwijnen en per 1 januari 2015 ontstaat er geen nieuw recht meer op partnertoeslag. Het ABP heeft in lijn met deze veranderingen besloten in februari 2015 de 'ABP-partnertoeslag' dan ook voor 20.000 deelnemers stop te zetten. Na hevig protest en druk vanuit verschillende belangenverenigingen heeft het ABP het besluit inmiddels teruggetrokken omdat dit juridisch geen stand kon houden. Heb je eerder van het ABP een besluit ontvangen dat je aanvulling ('ABP-partnertoeslag') wordt stopgezet maar daarna nooit meer de mededeling ontvangen dat dit besluit wordt ingetrokken? Zo ja, dan is het verstandig om bij het ABP na te gaan waarom het besluit in uw geval niet is teruggedraaid.

Foto: Lea Dasbergschool (Basisschool in Arnhem) met dank aan Joris te Molder

Actieve leefstijl

Opdrachten over bewegen voor het basisonderwijs

Steeds meer basisscholen plaatsen het onderwerp sport, bewegen en gezondheid hoger op de agenda. Ze stellen een vakleerkracht aan, organiseren samen met sportverenigingen sport- en beweegclinics en hebben 'zitpauzes' omgeturnd tot 'beweegpauzes'. Ook maken ze afspraken met leerlingen en ouders om zoveel mogelijk lopend of met de fiets naar school te komen. En verder zijn er steeds meer basisscholen die een themacertificaat 'bewegen en sport' aanvragen als onderdeel van het vignet 'gezonde school'.

TEKST: HEINO VAN GROENINGEN

Een andere mogelijkheid om het thema vorm en inhoud te geven is door het te koppelen aan vakken als rekenen & wiskunde, Engels Neder-

lands en tekenen & handvaardigheid. Het biedt mooie kansen om de bewustwording en kennis bij leerlingen te versterken en tegelijkertijd de groepsleerkracht te inspireren om met het thema aan de slag te gaan.

Een dergelijke week is een prima gelegenheid om als basisschool ook uit te pakken en te laten zien wat je in huis hebt op het thema gezondheid en actieve leefstijl. Je kunt dit doen door sport- en beweegclinics en beweegpauzes te organiseren. Allemaal te fietsen of lopen naar school. Een andere mogelijkheid is het om het thema te koppelen aan andere vakken dan LO. In dit artikel geef ik een aantal voorbeelden hoe de groepsleerkracht binnen de vakken biologie, rekenen en wiskunde, Engels, Nederlands en tekenen en handvaardigheid aandacht kan besteden aan het thema 'Actieve leefstijl' tijdens de nationale sportweek.

Engelse taal

In het basisonderwijs gaat het bij het onderwijs in de Engelse taal vooral om mondelinge communicatie en om het lezen van eenvoudige teksten. Een van de kerndoelen is dat 'leerlingen leren informatie te verwerven uit eenvoudige gesproken en geschreven Engelse teksten'. Door een tekst te kiezen die gaat over het thema gezondheid en actieve leefstijl werk je aan meerdere leerdoelen.

Opdracht: 'Exercise could...what?!

Lees het volgende krantenberichtje goed door en probeer vervolgens heel duidelijk in één zin uit te leggen waar het precies over gaat. Verwerk alle belangrijke informatie.

Exercise could earn kids TV time - Children could earn their TV-watching time by doing exercise with a new gadget called Square-eyes. It is placed inside a shoe and records the number of steps the person has taken during a single day. The information is sent to a device connected to the TV, which calculates how long the child can switch on for. The TV switches itself off as soon as the time earned runs out. "Square-eyes will help children to include exercise in their daily routine from an early age," said one of the designers from London's Brunel University. They try to get girls doing 12,000 steps a day, with the target for boys being 15,000 steps a day. It's the latest attempt to fight child obesity in the UK.

a device = een apparaat
to calculate = berekenen
obesity = zwaarlijvigheid

Schrijf hieronder in één goede zin waar het krantenberichtje over gaat.

Als vervolg op de opdracht kun je een groepsgesprek aangaan met de leerlingen over wat ze van het artikel vinden. Is het een goed idee de Square-eyes? Zou het echt bestaan? Hoeveel tijd ben je bezig met 12.000 stappen maken denken ze? En hoelang mag je daarvoor tv kijken, vinden zij? Door de discussie in het Engels te voeren werken ze tegelijkertijd aan hun mondelinge communicatie.

Rekenen en wiskunde 1

In de loop van het primair onderwijs verwerven kinderen zich - in de context van voor hen betekenisvolle situaties - geleidelijk vertrouwdheid met getallen, maten, vormen, structuren en de daarbij passende relaties en bewerkingen. Ze leren 'wiskundetaal' gebruiken en worden 'wiskundig geleterd' en gecijferd. Hieronder een tweetal opdrachten welke je zou kunnen inzetten tijdens de les 'rekenen en wiskunde'.

'Optellen en afvallen'

Een veel gebruikte methode om te bepalen of iemand overgewicht heeft is de Body Mass Index (BMI). De Body Mass Index wordt berekend op basis van je lengte en je gewicht: BMI is het gewicht van de persoon (in kilogram) gedeeld door het kwadraat van de lengte (in meter), oftewel:

$$\text{BMI} = \frac{\text{gewicht}}{(\text{lengte})^2} = \frac{\text{gewicht}}{\text{lengte} \times \text{lengte}}$$

Een voorbeeld:

Een meisje van 10 jaar is 1,57 meter lang en weegt 47 kg. Haar BMI is dan:

$$\text{BMI} = \frac{47}{1,57 \times 1,57} = 19,07$$

Kijk nu in onderstaande tabel. Heeft het meisje uit het voorbeeld een gezond gewicht volgens de BMI formule?

Tabel 1. BMI bij kinderen

Body Mass Index-tabel voor jongens

Deze tabel geeft een beoordeling van de Body Mass Index.

Leeftijd	BMI bij ernstig ondergewicht	BMI bij ondergewicht	BMI bij gezond gewicht	BMI bij overgewicht	BMI bij ernstig overgewicht (obesitas)
10	minder dan 12,66	12,67-14,63	14,64-19,83	19,84-24,00	meer dan 24,00
11	minder dan 12,89	12,90-14,96	14,97-20,54	20,55-25,10	meer dan 25,10
12	minder dan 13,18	13,19-15,34	15,35-21,21	21,22-26,02	meer dan 26,02

Body Mass Index-tabel voor meisjes

Deze tabel geeft een beoordeling van de Body Mass Index.

Leeftijd	BMI bij ernstig ondergewicht	BMI bij ondergewicht	BMI bij gezond gewicht	BMI bij overgewicht	BMI bij ernstig overgewicht (obesitas)
10	minder dan 12,64	12,65-14,60	14,61-19,85	19,86-24,11	meer dan 24,11
11	minder dan 12,95	12,96-15,04	15,05-20,73	20,74-25,42	meer dan 25,42
12	minder dan 13,39	13,40-15,61	15,62-21,67	21,68-26,67	meer dan 26,67

bron: <http://www.voedingscentrum.nl/professionals/kindervoeding-0-4-jaar/babyenkindervoeding/bmi-jongens-en-meisjes.aspx>

De waarden in tabel 1 geven houvast, maar moet je niet te strak toepassen. Zo kan iemand die veel sport en veel spieren heeft soms een te hoge BMI hebben. Spieren wegen nu eenmaal meer dan vet. Het betekent dus niet automatisch dat die persoon ongezond is!

Nederlandse taal

Eén van de kerndoelen van het vak Nederlands is dat 'leerlingen leren zich naar vorm en inhoud uit te drukken bij het geven en vragen van informatie, het uitbrengen van verslag, het geven van uitleg, het instrueren en bij het discussiëren'. Een thema waar leerlingen vast een mening over hebben is het thema sport en bewegen. Een prima manier om het onderwerp te bespreken in de klas is een 'lagerhuisdebat'

Opdracht: 'Het lagerhuisdebat'

Leerlingen gaan discussiëren op basis van stellingen. Je kunt ervoor kiezen om jongeren zelf een stelling te laten bedenken en vervolgens de klas in twee groepen in te delen waarbij ze met elkaar eerst de argumenten voor en tegen gaan opschrijven. Vervolgens start de 'battle'. Welk team wint het lagerhuisdebat?

De stellingen

- Leerlingen moeten minimaal vier uur in de week gymles krijgen
- Leerlingen moeten na schooltijd gratis kunnen sporten op school
- ...

Opdracht: 'Taalestafette'

De klas wordt in groepjes van 3 kinderen ingedeeld. Opdracht is dat de leerlingen om om de beurt zoveel mogelijk woorden op te schrijven bijvoorbeeld met de 'ch' erin. Papier en stift ligt aan de ene kant van schoolplein. Kinderen staan aan de andere kant. Om de beurt rent er een kind naar papier. Schrijft een woord op en rent terug. Dan mag de volgende vertrekken. Welk groepje heeft de meeste woorden binnen een minuut? Zie foto aan het begin van dit artikel.

Referenties

<http://www.nisb.nl/themadossiers/sport-en-bewegen-in-het-primair-onderwijs.html>

<http://www.nisb.nl/weten-kennisgebieden/ruimte-voor-bewegen/downloads/themadossier-gezonde-schoolpleinen.pdf>

<http://www.gezondeschool.nl/po/>

<http://www.slo.nl/primair/kerndoelen/Kerndoelenboekje.pdf>

<http://www.cito.nl>

Het stimuleren van een actieve leefstijl onder leerlingen van de basisschool is een belangrijk thema. Kwalitatief goede lessen bewegingsonderwijs, extra aandacht voor inactieve leerlingen en ook het aanbieden van een breed en gevarieerd aanbod van voor-, tussen- en naschoolse sport- en bewegingsactiviteiten hoort bij bewegen en sporten in en rondom de school. Ook vakken als rekenen & wiskunde, Engels Nederlands en tekenen & handvaardigheid bieden volop kansen om aan de slag te gaan met het thema. In dit artikel is een aantal voorbeelden uitgewerkt en er zijn er ongetwijfeld vele andere mooie voorbeelden beschikbaar. Als NISB zijn we nieuwsgierig naar deze voorbeelden en nodigen je als lezer dan ook van harte uit om deze met ons te delen.

Heino van Groenningen is adviseur bij het Nederlands Instituut voor Sport en Bewegen (NISB), studeerde Pedagogische Wetenschappen te Utrecht en werkte voorheen als docent lichamelijke opvoeding in het primair, voortgezet en hbo-onderwijs.

Contact:

heino.vangroenningen@nisb.nl

Tekenen en handvaardigheid

Tekenen en handvaardigheid zijn verplichte vakken die vallen binnen het vak kunstzinnige oriëntatie en bieden verschillende mogelijkheden voor het thema 'Actieve leefstijl'. Eén van de manieren is om leerlingen mee te laten denken bij de inrichting van het schoolplein. Hoe vinden leerlingen dat een 'gezond schoolplein' eruit zou moeten zien?

Opdracht: 'Gezonde schoolplein'

Het schoolplein is een plek om te spelen. Pak een wit vel papier en wat stiften en teken jouw ideale schoolplein. Hoe ziet deze eruit? Bekijk met elkaar de verschillende tekeningen. Waar zitten de overeenkomsten? Ga vervolgens aan de slag met het maken van een maquette.

Bron: <http://www.jantjebeton.nl/projecten/basisschool-de-lochtenbergh-in-tilburg>

Bron: <http://www.jantjebeton.nl/projecten/basisschool-de-lochtenbergh-in-tilburg/>

Rekenen en wiskunde 2

Het is goed om te weten dat de waarden in de tabellen enige houvast bieden, maar niet te strak toegepast moet worden. Zo kan iemand die veel sport en veel spieren heeft soms een te hoge BMI hebben. Spieren wegen nu eenmaal meer dan vet. Het betekent dus niet automatisch dat die persoon ongezonder is!

'Bewegen en hartslag'

Opdracht 1): Tel je hartslag als je rustig zit of als je nog in bed ligt.

Zoek een plek op je lichaam waar je met je wijs- en middelvinger je hartslag kunt voelen. Bijvoorbeeld aan je pols, in je knieholte of in je hals. Tel 15 seconden het aantal keren dat je je hart voelt slaan. Vermenigvuldig dit aantal met 4 en je hebt het aantal slagen per minuut. Vul de getallen hieronder in. Vraag hulp als je die nodig hebt.

Vul in

Hoeveel slagen maakt jouw hart in rust?

Aantal slagen per 15 seconden

is: _____

Aantal slagen per 60 seconden

is: _____ x 4 = _____

Mijn hart maakt **in rust** dus _____ slagen per minuut.

Opdracht 2): Je gaat nu je hartslag tellen als je flink beweegt. Ga 5 minuten flink bewegen, bijvoorbeeld springen, dansen of traplopen en tel daarna 15 seconden je hartslag. Vermenigvuldig dit aantal met 4 en je hebt het aantal slagen per minuut. Vul de getallen hieronder in. Vraag hulp als je die nodig hebt.

Vul in

Hoe vaak klopt jouw hart per minuut als je flink beweegt?

Na 5 minuten bewegen maakt mijn hart

_____ slagen per 15 seconden

Aantal slagen per 60 seconden

is: _____ x 4 = _____

Mijn hart maakt **na 5 minuten flink bewegen** dus _____ slagen per minuut.

Na het invullen van de slagen per minuut kun je als docent nog een korte toelichting geven van wat er in je lijf gebeurt als je matig tot intensief beweegt.

Van observeren naar analyseren en gericht interveniëren

Hoe kan Klasse(n)spel een bijdrage leveren aan Passend Onderwijs ⁽⁴⁾

In voorgaande artikelen hebben we stilgestaan bij het belang van constateren (o.a. de SST test en SAQI als meetinstrument) en observeren door een 'groepsdynamische bril'. In dit artikel maken we de slag van observeren naar analyseren. In een volgend artikel bespreken we gericht interveniëren.

TEKST ROEL VAN BEUSEKOM EN IVO DOKMAN FOTO'S ANITA RIEMERSMA

Alleen opruimen ▼

Figuur 1: Een 3-D sociogram brengt het verschil in invloed op de 'apenrots' in kaart

Figuur 2: Voorbeelden van normen

Enkele voorbeelden van normen die een negatief effect kunnen hebben: LET OP in elke klas liggen ze anders en kennen ze nuance verschillen:

- "Status is belangrijker dan resultaat". Mogelijke effecten en symptomen kunnen zijn - lage cijfers en iemand die goede cijfers haalt of vragen stelt wordt belachelijk gemaakt, veel onrust, stoer doen, veel reageren op elkaar etc
- "YOLO (you only live once)". Mogelijke effecten en symptomen kunnen zijn - bang om iets te missen, oppervlakkigheid en zapp-gedrag, alles moet (direct) leuk zijn.
- "Hard, harder, hardst". Mogelijke effecten en symptomen kunnen zijn - gek doen, elkaar willen overtreffen, grenzen bewaken is voor losers, grote mond.
- "Als je maar gezien wordt". Mogelijke effecten en symptomen kunnen zijn - gek doen, opvallen, heel druk zijn met elkaar en niet met de lesstof/docent, grote mond etc
- "Ik laat mij de les niet lezen". Mogelijke effecten en symptomen kunnen zijn - grote mond, niet in samen redeneren maar in macht (onder-boven posities), geen rekening houden met elkaar, angst in de groep.

Analyseren en het 3-D sociogram

Op basis van de uitkomsten van de SAQI, SST en de klassenobservaties tijdens de lessen kan er een 3-D sociogram gemaakt worden. In een 3-D sociogram proberen we het verschil in invloed in kaart te brengen (zie middenvak kijschema - figuur 1). Doel hiervan is om zicht te krijgen op de 'apenrots' en te bekijken wie er de meeste invloed heeft, wie er meelopen en meedoen met de informele leider (normdrager), welke middengroep of groepjes er zijn (paring off in kleine subgroepjes is vaak een 'symptoom' van een onveilige groep) en of er ook leerlingen zijn die buitengesloten of gepest worden (onder de lastlijn) en niet kunnen of willen voldoen aan de norm van de klas. Reguliere sociogrammen geven vaak een beeld van de onderlinge relaties tussen leerlingen en of die positief of negatief gekleurd zijn. Ze geven echter geen inzicht in het verschil in invloed en dat is voor het stellen van een goede 'groepsdiagnose' cruciaal. In elke groep is er sprake van verschil in invloed. Ook in de groepen die heel lekker draaien is dat zo.

Normen

In elke groep spelen formele en informele normen een rol. Onder normen verstaan we de code in groepen waar je als groepslid aan zou moeten voldoen om bij de groep te horen. Overigens zijn er veel meer factoren die bepalen of een leerling zich wil aansluiten bij een groep. Denk hierbij aan hoe vaak een groep bij elkaar komt, wat de taak van de specifieke groep is en het belang voor een

leerling (interesse en/of er bij willen horen). Veel factoren zijn bepalend voor een leerling om aansluiting te zoeken bij de groep als geheel of zijn/haar heil te zoeken in een kleiner groepje binnen de grote groep (paring off).

Storming en norming

De storming en normingfase beschrijven het proces van invloed vergaren (3-D sociogram en 'apenrots') en het met elkaar aftasten/strijden over welke norm(en) uiteindelijk leidend gaan worden in de groep. Er ontstaat daarmee een relatieve rust in de groep. In deze fases kan je preventief als docent veel betekenen voor een groep. Veel scholen en docenten besteden aandacht aan groepsactiviteiten, proberen de gewenste schoolnormen voor te leven, relatie op te bouwen et cetera maar dat is met enige regelmaat niet voldoende om er een klas van te maken waar een 'Possibility Atmosphere' (PA) heerst met een veilig leer- en leefklimaat waarin performing mogelijk wordt. Het is van belang om te leren zien en te snappen hoe deze groepsprocessen zich in jouw groep voltrekken.

Eigen inbreng van normen

Leerlingen met een ruimte aan elkaar nemende voorkeur 'zoeken' elkaar op tijdens de 'forming' fase van nieuwe groepen en 'strijden' (dit kan fysiek zijn, maar ook verbaal) veelal met elkaar om hun plek en de gewenste hoeveelheid invloed in de klas te verkrijgen. Leerlingen met een ruimte- gevende voorkeur doen dit meer afwachtend en gedragen zich totaal anders in deze groepsfase. Ook zij zoeken steun bij gelijkgestemden of de docenten. Het inbrengen van

►
Samen opruimen

Literatuur

Anderson, G.J., & Walberg, H.J. (1974). Learning environments. In: H.J. Walberg (Ed.), *Evaluating Educational Performance: A Sourcebook of Methods, Instruments, and Examples* (pp. 81-98). Berkeley, CA: McCutchan.

Golly, A. & Sprague, J. (2011). *Positive Behaviour Support. Goed gedrag kun je leren! Doelmatige strategieën voor in de school.* Huizen: Uitgeverij Pica.

Haertel, G.D., Walberg, H.J., & Haertel, E.H. (1981). Sociopsychological environments and learning: a quantitative synthesis. *British Educational Research Journal*, 7, 27-36.

Hieneman, M., Dunlap, G. & Kincaid, D. (2005). Positive support strategies for students with behavioral disorders in general education settings. *Psychology in schools*, 8, 779-794.

Fraser, B.J., & Fisher, D.L. (1986). Using short forms of classroom climate

instruments to assess and improve classroom psychosocial environment.

Journal of Research in Science Teaching, 5, 387-413.

Fraser, B.J., Walberg, H.J., Welch, W.W., & Hattie, J.A. (1987). Syntheses of Educational Productivity Research. *International Journal of Educational Research*, 11(2), 145-252.

Torrance, K. (2010) Omgaan met gedragsproblemen in het onderwijs. *Remediaal*, 6, 26-30.

Wubbels, T., & Brekelmans, M. (2005). Two decades of research on teacher-student relationships in class *International Journal of Educational Research*, 43, 6-24.

Maslowski, R. (2004) Klimaat in de klas.

Moos, R.H. (1980). Evaluating classroom learning environments. *Studies in Educational Evaluation*, 6, 239-252.

Maslowski, R. (2004) Klimaat in de klas.

Cohn, R. C. (1993 3^e druk) *Van Psychoanalyse naar Themagecentreerde Interactie*

Remmerswaal, J (2011 10^e druk) *Handboek groepsdynamica*

B. Oldeboom/C. Hazelbach (2002) *Loopt 't, lukt' leeft 't*

normen gebeurt ook ruimte-nemend/ ruimte-gevend en iedere leerling probeert zijn/haar normen in te brengen omdat dit voor iedere leerling de basis is voor hun eigen persoonlijk beleefde veiligheid. Logisch want je brengt een norm in die goed is voor jou en daarbij ga je uit van jezelf. Het effect op de ander/groep is meestal van secundair belang. Ook hier geldt dat ervaringen uit het verleden leidend zijn voor het inbrengen van normen.

Strijd om invloed

Het voorschrijven aan anderen hoe anderen zich moeten gedragen om het voor jou als individu prettig te krijgen is de grote drijfveer achter dit hele spel. Het gaat hier immers om normen die voor een leerling vertrouwd zijn en die ze van huis of vrienden uit mee hebben gekregen. Het 3-D sociogram is als het ware een afdruk van het resultaat van deze 'strijd'. Achter het strijden om invloed zit vaak geen slechte intentie maar het effect ervan kan wel degelijk schadelijk zijn voor andere leerlingen, de klas en betrokken docenten.

Welke norm geldt hier?

Op de vraag welke normen er gelden in klassen kan het soms helpen om eenvoudige zinnnetjes te formuleren zodat helder wordt welke norm er overheerst in een groep. In het zinnnetje formuleer je waar je als leerling aan hoort te voldoen om

erbij te horen (zie figuur 2). Overigens hoeft dit niet alleen negatief te zijn. Klassen die heel goed draaien kennen ook normen en een normdrager. Het effect is dan alleen niet buitensluitend en geeft juist een goede sfeer en een veilig klimaat in de klas.

Omdat dit slechts voorbeelden zijn en het in elke klas, op elke school en ook bij elk vak en docent anders kan zijn, is goed constateren en observeren cruciaal!

Informele leider is de normdrager

Wat verstaan wij onder de normdrager? De normdrager is degene in de groep die de meeste invloed heeft en zijn/haar norm uitdraagt en aan andere leerlingen voorschrijft hoe zij zich moeten gedragen. Juist omdat het hier gaat om de informele leider van de groep is de invloed van die persoon bijzonder groot. Wij noemen die persoon in ons model de normdrager. Natuurlijk is elke leerling een 'normdrager' maar omdat het hier gaat om de persoon met de meeste invloed zal zijn/haar norm de overhand krijgen in de groep. Dit kan een positief en een negatief effect hebben.

Opgedrongen normen is negatief

Niet in iedere klas is een duidelijke normdrager. Soms zijn er meerdere of is de strijd nog gaande over wie het voor het zeggen heeft. Het is logisch dat een norm die wordt 'opgedrongen' door veel

leerlingen niet zal worden geaccepteerd, tenzij iedereen er profijt van heeft. Als dat niet zo is en de normdrager veel invloed heeft en macht uitoefent kan het zijn dat zijn/haar normen toch leidend gaan zijn. Dit leidt tot een vervelende sfeer in de klas en tot een verstoring van de PA. De normdrager van de klas bepaalt dan welke normen er gangbaar zijn in de klas en 'schrijft'

Figuur 3: Ontstaan van leiderschap en verschil in invloed binnen een groep (Remmerswaal, 2013 11e herziene druk + eigen aanvullingen Klasse(n)spel)

deze voor aan andere leerlingen. In dit voorschrijven aan anderen kan de last ontstaan omdat niet alle leerlingen kunnen en willen voldoen aan de gecommuniceerde normen. De last die hierdoor ontstaat kan heel divers zijn en verschillen in heftigheid; afnemende prestaties, gepest of buitengesloten worden, terugtrekken of juist heel druk gaan doen, afnemend zelfvertrouwen et cetera.

▲ Normdragers

Meelopers

Een aparte categorie vormen de meelopers. Dit is een beetje een naar woord voor deze groep maar dit groepje leerlingen voelt zich erg aangetrokken tot de normdrager en zijn bereid ver te gaan om bij de normdrager te mogen horen. Deze meelopers zijn erg gevoelig voor de norm van de normdrager en communiceren deze vaak nog harder. Dit geeft vaak een vertekend beeld bij docenten. Immers diegene die het hardst normeert of de meeste overlast veroorzaakt is niet altijd degene die het voor het zeggen heeft. Dat betekent dus heel precies observeren (zie artikelen over 't begint bij kijken) en kijken waar welke invloed en norm vandaan komt.

Onduidelijke normdrager

Overigens is het niet zo dat er altijd sprake is van een duidelijke normdrager. Dit kan enerzijds te maken hebben met de fase waarin de groep zit (in de 'forming' fase is dit nog onduidelijk) maar kan ook voorkomen in groepen waar geen duidelijk informeel leiderschap is. Dit levert relevante en betekenisvolle informatie op, maar ook hier geldt dat als je te gefocust bent op het vinden van een normdrager dat cognitieve dissonantie je in de weg zit. ■

In het volgende artikel gaan we in op het effect op de docent en hoe de docent kan interveniëren in het groepsdynamisch proces.

Contact:
i.dokman@lving.nl

Ontstaan van leiderschap en verschil in invloed binnen een groep

- In de vroege fase van de groepsvorming heeft een persoon 'toevallig' een of meer suggesties gedaan.
- Iemand die in het begin veel participeert zal eerder een leider worden (ruimte nemers).
- Veel informatie, kennis of vaardigheden over een onderwerp. Bijvoorbeeld heel goed kunnen bewegen.
- Het idee dat je gedrag in de groep van waarde is (dit heeft een ruimte nemer veel eerder dan een ruimte gever).
- Groepsleden vertonen aanzienlijk meer leiderschapsgedrag in groepen met een accepterende atmosfeer dan in groepen waar een verwerpende sfeer heerst (Possibility Atmosphere).
- Eerdere ervaringen spelen een rol. Bijvoorbeeld ben je al eens eerder een leider geweest (positieve ervaringen) of in een eerdere groep gepest (negatieve ervaringen).
- In veel bestaande groepen is de groepsnorm dicterend en worden bijvoorbeeld nieuwkomers met een afwijkende norm zelden geaccepteerd. Tenzij het iemand is die een gooi naar de 'zilverrug' positie doet. Dat betekent dat de groepsnormen op de kop gaan en opnieuw gezet worden. De hoeveelheid onrust hangt af van de mate van invloed die een nieuwkomer kan uitoefenen op de norm.
- Persoonkenmerken zoals een mate van zelfvertrouwen, sterke behoefte aan macht en behoefte aan erkenning. Behoeftes aan macht en erkenning kunnen vervelende gevolgen hebben voor een groep als ze (te) zelfgericht zijn en dysfunctioneel zijn voor de groep.

A young boy is captured in the middle of a baseball swing on a grassy field. He is wearing a white t-shirt with a large yellow and black Batman logo on the front, black shorts, and grey sneakers. He holds a wooden baseball bat with both hands, positioned over his right shoulder. His expression is one of concentration. In the background, other people are visible on the field, and a blue building is partially seen under a clear sky.

TEKST DORIEN VAN DER BURG **FOTO:** ANITA RIEMERSMA

Athletics Challenge is een toernooi dat tijdens een Schoolatletiekdag ingezet kan worden. Dit toernooi is in de vorm van een meerkamp en bevat uitdagende onderdelen voor de kinderen. De essentie van atletiek komt terug in het toernooi, want alle onderdelen gaan over hoger, verder en sneller; hoger springen, verder werpen en sneller lopen. De onderdelen bevatten eenvoudige meettaken en zo min mogelijk regels, waardoor het voor leerkrachten én leerlingen makkelijk toepasbaar is. De leerlingen

De meerkamp duurt ongeveer drie uur waarbij elke klas opgedeeld wordt in vier teams. Elke klas heeft zijn eigen poule, dus strijden de leerlingen tegen klasgenoten van hun eigen leeftijd en eigen niveau. Hierdoor is de beleving voor de kinderen het grootst. Het toernooi bestaat uit zes onderdelen: drie teamonderdelen en drie individuele onderdelen.

Om de organisatie van dit toernooi zo gemakkelijk mogelijk te maken, zijn er verschillende tools ontwikkeld:

- tijdschema
- materiaallijst
- instructiekaarten
- online scoreverwerking
- eigen diploma.

In het tijdschema van Athletics Challenge is de hele planning vastgelegd. Hierin staat precies op welke tijd, welke klas, welk onderdeel

[illegible]

het klassement is per leeftijdsgroep of opgesplitst in jongens en meisjes, op onderdeel of op vereniging. Alles online op één website.

Na het toernooi is het altijd de grote vraag: welk team is de grote winnaar? Vanuit het scoreformulier zijn de punten per team en individueel gemakkelijk op te tellen en is de winnaar bepaald. Maar met de ontwerptool kan iedere leerling zijn eigen, persoonlijke diploma krijgen. Het diploma is zelf samen te stellen door online onderdelen van de Schoolatletiekdag toe te voegen en gegevens als de naam van de school en datum in te vullen. Dit ontwerp ontvang je kosteloos in PDF via de mail. Vervolgens kun je het diploma in de juiste aantallen laten afdrukken, zodat je alle leerlingen een atletiek diploma kunt geven!

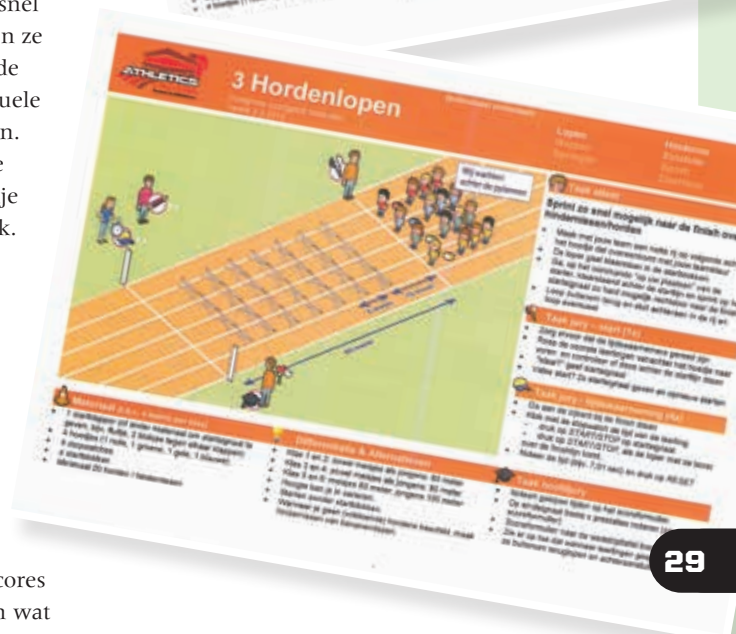
Wil je graag de Athletics Challenge gebruiken om jouw Schoolatletiekdag te organiseren? Ga dan naar www.atletiekservice.nl en ga naar 'Atletiek en School'. Hier vind je alle benodigde informatie om je Schoolatletiekdag tot een actief en leuk succes te maken. ■

Er zijn verschillende materiaallijsten waarop staat wat je in het algemeen nodig hebt om het toernooi te organiseren en welk materiaal je nodig hebt voor de specifieke loop-, werp- en springonderdelen. De algemene materiaallijst herinnert je eraan dat je startnummers nodig hebt, een jurytafel, klemborden, EHBO koffer en versnaperingen voor de kinderen. De specifieke materiaallijst per onderdeel zorgt ervoor dat je materialen als pylonen, paaltjes, stopwatch en schuimblokken niet vergeet mee te nemen.

Per onderdeel zijn er handige instructiekaarten. Op deze kaart staat ook welk materiaal je nodig hebt, wat de rol van de atleet is, wat de rol van het jurylid is en een uitgebreide tekening van de situatie van het onderdeel. Bij bijvoorbeeld hordenlopen laat je de kinderen zo snel mogelijk naar de finish sprinten en moeten ze hierbij over mini horden springen om zo de beste tijd neer te zetten. Dit is een individuele prestatie, maar er zijn ook teamonderdelen. Bij estafette lopen de kinderen van de ene naar de andere pilon en geven ze het stokje door aan hun teamgenoot in het wisselvak.

Tijdens het toernooi moeten de scores bijgehouden worden. Online via www.atletiek.nu kan dit heel gemakkelijk en overzichtelijk. De eerste wedstrijd kun je kosteloos uitproberen, waarbij er een goede klantenservice is om je te helpen en adviseren voor, tijdens en na het toernooi. In dit programma kan

je je Schoolatletiekdag aanmaken en de scores invullen. Daarna kan je overzichtelijk zien wat

dorien.vanderburg@atletiekunie.nl

De tijd is rijp

voor bewegen en muziek!

Bewegen en muziek blijft voor veel docenten LO een lastig activiteitengebied. De bewegingscultuur binnen bewegen en muziek verandert regelmatig, de 'leuke' muziek verandert, de voorbereiding vraagt tijd, het niveauverschil tussen leerlingen onderling kan enorm uiteen lopen en voor sommige docenten LO blijft het een uitdaging om dansend voor de groep te staan. Toch sta je tegenwoordig niet meer alleen...

TEKST ESTER VAN RIJN FOTO'S MONIQUE VAN ARK

Dans is meer dan ooit geïntegreerd in het dagelijks leven door de vele dansprogramma's op tv, door de dansgames, door alle muziekclips waarin gedanst wordt en door de opkomst van dansscholen. De tijd is er echt rijp voor. In de afgelopen periode waren de dansgames met of zonder dansmat volop in trek. Ook in de speelgoedwinkels zijn dansgames te koop zoals twistermoves. Rees bij mij de vraag of dansgames ook te gebruiken waren in de gymles als aanvulling op de reguliere lessen bewegen en muziek. En ook om kinderen te enthousiasmeren voor bewegen en muziek, om bepaalde dansmoves te laten

oefenen, om het muzikale gehoor te trainen en/of om de creativiteit te bevorderen. De bestaande dansgames met computers zijn zeer arbeidsintensief om klaar te zetten en er kan maar een beperkt aantal kinderen tegelijk bewegen. Zou dat niet anders kunnen?

Bewegen en muziek games!

Na experiment op experiment en aanpassing op aanpassing is een aantal succesvolle producten ontstaan zoals Dansmemorie, Danstermind, Dobbel je dans, Ik ga op reis en ik dans en De tien dansspelloos voor kleuters. Dansen is uitgangspunt voor het ontwerp van de spelregels.

In willekeurige volgorde zijn methodiek, differentiatie op niveau, eigen inbreng van creativiteit, plezier in bewegen, leren van en met elkaar en de verschillende deelnamemotieven in de spellen verwerkt. De docent functioneert als spelleider terwijl de leerlingen dansend het spel spelen. De spelbenodigdheden zoals onder andere spelregels, danskaarten, scoreformulieren, bijbehorende dvd met voorbeelden van de bewegingsmotieven, dobbelstenen, draaischijven zijn per spel in het thema van het spel ontworpen.

Het tweetal kiest een van de beschreven bewegingsmotieven en oefent dit met elkaar zodat de uitvoering identiek is

Ieder spel heeft een eigen unieke spelbedoeling. De spelbedoeling van bijvoorbeeld Dansmemorie is het zo snel mogelijk vinden van danskoppels die eenzelfde bewegingsmotief dansen. Twee leerlingen staan op de gang en de rest van de klas wordt ingedeeld in tweetallen (de mensen op de gang zien dit niet). Ieder tweetal krijgt een danskaart. Het spel bestaat uit achttien danskaarten. Op die danskaarten staan vier bewegingsmotieven beschreven van vier, acht of zestien tellen die steeds herhalend gedanst kunnen worden en die in een methodische lijn elkaar in moeilijkheidsgraad opvolgen (zie voorbeeld danskaart). Het tweetal kiest een van de beschreven bewegingsmotieven en oefent dit met elkaar zodat de uitvoering identiek is. Als dit gelukt is gaan alle kinderen door elkaar in de zaal staan en starten allemaal tegelijk te dansen. Het tweetal op de gang komt naar binnen en probeert zo snel mogelijk de bij elkaar horende tweetallen te vinden en naast elkaar te zetten. Iedereen danst door totdat alle tweetallen gevonden zijn, totdat het liedje is afgelopen of totdat er een bepaalde tijd verstreken is. Daarna kunnen andere mensen op de gang gaan staan, andere tweetallen gevormd worden, nieuwe speelkaart uitgedeeld worden en daardoor een nieuw bewegingsmotief geoefend worden. Ervaren dansers nemen startende dansers op sleeptouw. Hierdoor leren leerlingen ook van elkaar, een op een. De leerlingen oefenen in de betreffende spelcontext bewegingsmotieven op verschillende niveaus op muziek.

Wat is nodig om deel te kunnen nemen en te kunnen leren?

De beginsituatie die nodig is om het betreffende spel te kunnen spelen verschilt per spel en bestaat uit een aantal aspecten. Om met plezier te kunnen deelnemen aan de spellen is het belangrijk dat de leerlingen de motorische beginsituatie per spel beheersen. De docent kan de specifieke

motorische voorwaarden voorbereiden in de les(sen) voorafgaand aan de les waarin het spel gespeeld gaat worden.

De muzikale voorwaarden (bijvoorbeeld het herkennen van de muzikale structuur) zal verwerkt moeten zijn in de gehele leerlijn Bewegen en Muziek en kost meer tijd dan een enkele les. Daarnaast werken een aantal spellen met spelkaarten of danskaarten waar de bewegingsmotieven op staan beschreven. Over het algemeen is het belangrijk dat leerlingen de kaarten kunnen lezen. Werken met vooraf afgesproken terminologie is hierbij zeer efficiënt, alhoewel de docent tijdens het spel natuurlijk behalve spelleider ook inhoudelijk kan ondersteunen. Het spel Dansmemorie heeft een begeleidende DVD waarop alle achttien spelkaarten inclusief alle niveaus per spelkaart te vinden zijn. Leerlingen kunnen hiermee ook zelfstandig aan het werk en pakken beelden soms sneller op dan de teksten op de kaartjes. Het spel 'Dobbel je dans werkt met een combinatie tussen foto's en tekst'.

Inzet van de dansspellen!

De inzet van de dansspellen is groot. Tijdens de gymles binnen de leerlijn Bewegen en Muziek lijkt deze inzet vanzelfsprekend! Op meerdere plekken binnen de leerlijn kunnen deze spellen een functie hebben. Om een leerlijn op te starten en leerlingen te enthousiasmeren voor Bewegen en Muziek is het spel 'Ik ga op reis en ik dans.....' zeer geschikt. Om een aantal bewegingen in steeds andere volgorde met elkaar te verbinden is het spel 'Danstermind' geschikt. 'Dansmemorie' is geschikt om de bagage van danspassen/bewegingen uit te breiden waarbij leerlingen elkaar helpen en tijdens het spel 'Dobbel je dans' ontwerpt een groepje leerlingen een bewegingsmotief waarbij de creativiteit een belangrijke rol speelt.

Rol groepsleerkracht

Naast de gymles van de vakdocent kan de groepsleerkracht hierin ook een mooie rol vervullen. Als de vakdocent ervoor gezorgd heeft dat de beginsituatie op alle aspecten aansluit op het kunnen spelen van het betreffende spel kan de groepsdocent zeer goed spelleider zijn. Tijdens de gymles van de groepsdocent, tijdens een schoolkamp of tijdens een regenachtige dag waarbij buitenspelen in het water valt kan de groepsdocent als spelleider de dansspellen aanbieden en begeleiden mits de beginvoorwaarden in orde zijn. Hierdoor vullen de activiteiten van de vakdocent en de groepsdocent elkaar inhoudelijk zeer goed aan.

Mocht je geïnteresseerd zijn in een of meer van deze spellen of mocht je via een workshop meer inzicht willen in het werken met de genoemde dansspellen kun je contact opnemen met de auteur ■

Dansmemorie

Easy: Jump, op en neer met twee benen.

Hard: Jumping jacks, armen zij op spreid en laag op sluit

Very hard: spreid, kruis, halve draai, klap, gevolgd door vier keer jump, herhaal.

Unhuman: twee keer spreid sluit, vier tellen scissors, gevolgd door twee keer jump + twee tellen squad met handen op de knieën, twee keer jump gevolgd door twee tellen diepe squad met handen op de knieën.

Voorbeeld van een spelkaart van Dansmemorie

Esther van Rijn is docent Dans aan de Halo in Den Haag

Contact:

Esther van Rijn,
e.h.h.m.handels@hhs.nl.

Get into Rugby (2)

Op de site van de Vlaamse rugbybond staat aantrekkelijke informatie over hoe jongeren op school en vereniging bekend te maken met de rugbysport. Voor docenten LO die vormen van rugby willen introduceren op school is dit zeer interessant. Hier wordt het spel tag rugby uitgelegd waarbij leerlingen elkaar afstoppen door een lintje (tag) af te pakken. Mathias Rondou, genoemd als sporttechnisch coördinator van de Vlaamse rugbybond, geeft uitleg van het spel. In een aantal sessies komen leerlingen spelenderwijs in aanraking met principes van de rugbysport. In een serie artikelen willen we deze sessies onder de aandacht brengen van docenten LO in Nederland. (redactie)

Tag rugby is een nieuw spel voor jonge spelers. Het is heel veilig, geen contact en eenvoudig om te spelen voor jongens en meisjes. Maar bovenal het is leuk en uitdagend voor alle deelnemers. Ook al zijn de regels simpel toch bevordert het tag rugby de balbehandeling en loopvaardigheden. De Vlaamse rugbybond is dan ook trots om tag rugby te promoten op de Belgische scholen. Ze zijn er zeker van dat de kinderen het leuk, veilig en uitdagend zullen vinden.

TEKST MATHIAS RONDOUT **FOTO'S** ANITA RIEMERSMA

In een serie van zes lessen wordt aandacht besteed aan de opbouw van tag rugby.
 Les 1: wedstrijd met voorwaarts passen
 Les 2: wedstrijd met achterwaarts passen
 Les 3: wedstrijd met voordeel voor de aanvallers
 Les 4: wedstrijd met snelle wissel aanvallen en verdedigen
 Les 5: wedstrijd met extra aandachtspunten
 Les 6: volledige tag rugbywedstrijd.

Wanneer je meer informatie wenst over onze sport of tag rugby kan je altijd terecht op de volgende websites:

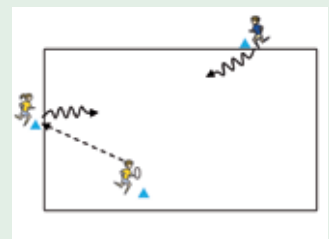
www.vlaamse-rugby-bond.be/Scholen/Get_Into_Rugby
www.irbgetintorugby.com

Wordt vervolgd. ■

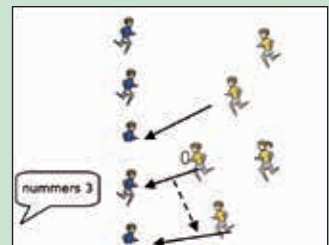
Contact: In LO 3 zijn les 1 en 2 beschreven.
 Mathias@vlaamserugbybond.be Nu volgt les 3.

Les 3 Einddoel: wedstrijd met voordeel voor de aanvallers

Doel	Spelverloop	Aandachtspunten
10' kern gebruik tags ontwijken Staartjes	Staartje trek • door elkaar lopen • lintjes stelen bij andere IIn • gestolen lintjes bijhouden • met meeste lintjes is gewonnen • stop na 1' Variaties: • gestolen lint aan de gordel kleven • duur verlengen of verkorten • per 2 samenspelen	Aandachtspunten IIn • IIn zonder linten blijven doorspelen • linten mogen niet afgeschermd worden Aandachtspunten L • afspraken maken rond contact: niet duwen en trekken
15' Kern Ontwijken Buitenspelregel Passen Scoren!	1 tegen 1-1 • veldjes van 5m op 10m • II met bal geeft pas naar 2e II en volgt • 2e II gaat scoren aan de achterlijn • Bij TAG geeft hij een pas aan de andere II in steun Progressie • pas geven vòòr de TAG • grootte veld aanpassen • vertrekplaats verdediger variëren • 2 verdedigers	Aandachtspunten IIn • TAG procedure • voorwaarts lopen met schijnbewegingen • II in steun moet achter de baldrager komen • op snelheid komen om pas te ontvangen Maak meerdere kanalen • maak meerdere veldjes

Doel	Spelverloop	Aandachtspunten
20' slot ruimte vinden in de ruimte spelen	Numer TAG • spel en regels zoals een normale TAG wedstrijd extra regel IIn hebben elk een nummer. De nummer die de L roept tijdens het spel gaat op zijn knieën zitten en is uit het spel. Na een try of fout speelt iedereen terug mee Regressie • aanvallers: 2 of meer IIn met dezelfde nummer Variaties • 4vs4 of 6vs6 afhankelijk van grootte veld • je kan ook de naam van een II roepen ipv een nummer	Aandachtspunten IIn • bal naar de ruimte spelen • gebruik maken van de extra ruimte en tijd door weggevalen verdedigers • bal in 2 handen (om altijd te kunnen passen) Aandachtspunten L • variëer in timing en hoeveelheid bij het roepen van de nummers

Een kijkje in de gymzaal

van Steef Kraan

Steef Kraan (1957) is vanaf 1985 werkzaam in het onderwijs. Hij is begonnen als docent bewegingsonderwijs op de basisschool. Hij werkt vanaf 2000 fulltime voor Hogeschool Leiden. Hier geeft hij onder andere bewegingsonderwijs aan de pabo studenten en verzorgt hij de minor en nascholing 'Leergang vakbekwaamheid bewegingsonderwijs'.

TEKST (REDACTIE) FOTO'S STEEF KRAAN

Welke opleiding heb je gedaan?

Halo (1985) en pabo (1993). Daarna de opleiding MRT (2000). Van alle opleidingen genoten en geprobeerd het meeste er uit te halen. Ik heb de pabo in eerste instantie gedaan om op één basisschool fulltime aan de slag te kunnen als vakleerkracht. Een deel groepsformatie en een

deel vakformatie en in de praktijk dus fulltime als vakleerkracht, ideaal. De opleiding MRT voelde als noodzakelijkheid om verder te kunnen komen met de leerlingen van mijn basisschool in de Haagse binnenstad.

Heb je andere taken binnen school?

Binnen het hbo heb je snel meer taken dan alleen vakdocent. Na jarenlang voorzitter van de examencommissie te zijn geweest ben ik nu lid. Ik ben aanspreekpunt op de pabo voor het studentvolgsysteem. Het is een hele klus om alle resultaten van de studenten juist in het systeem te krijgen. Ik heb opleidingsbrede taken zoals adviseur van het management bij het schrijven van de onderwijs- en examenregeling en het onderwijsprogramma. Natuurlijk doe je op een pabo ook stagebezoeken, zowel voor studenten die bewegingsonderwijs geven als studenten die voor de groep in de klas staan.

▲ *Studenten bewegingsonderwijs leuk laten vinden*

Hoe zou je jezelf typeren als leraar?

Ik ben een leraar die gevoelig is voor de sfeer in de groep. Ik probeer aan te sluiten bij mijn studenten. Probeer geïnspireerd les te geven en geef les hoe ik vind dat de studenten les moet geven. Ben op de pabo altijd bezig om de studenten bewegingsonderwijs leuk te gaan laten vinden. Het wordt immers hun beroep om kleuters goed les te kunnen geven.

Visie op het vak

Hoe kijk je terug op de tijd dat je lesgeeft?

Ik geef nu bijna 30 jaar les. In het begin met vallen en opstaan. Mijn eerste les op de basisschool weet ik nog goed. Ik ging werken in drie groepen. Bij binnenkomst zeiden de leerlingen direct al: 'Meester, ben je jarig?'. Bleek dat ze alleen zo werkten als de juf jarig was. Dat ging dus ook niet zo goed. Erg wennen, maar het bleek wel mijn ding. Wat wel jammer is, is dat je erg alleen bent als vakleerkracht op een basisschool. Mijn gymzaal was in pandig en zodoende ben je, zeker als fulltimer, wel meer onderdeel van het team.

Het topic van dit nummer is 'Vakleerkracht en groepsleerkracht; beste vrienden'. Hoe denk jij over de samenwerking tussen deze leerkrachten?

Je hebt elkaar nodig. Uitwisseling van informatie over de leerlingen die je beiden les geeft is pure noodzaak. Ook afspraken over alles er omheen moeten door het team gedragen worden. Samen eraan werken dat er gymkleding is. Zo nodig douchen, schone schoenen. Maar ook contact over buitenspel en buitenschoolse activiteiten. Ik was bijvoorbeeld de initiator van de buitenschoolse sport en toernooien, maar de groepsleerkrachten gingen wel mee. Ook naar dammen bijvoorbeeld. Als jij maar één les per week geeft en de groepsleerkracht de andere maak je een planning

in samenspraak waardoor iedereen het vak op dezelfde manier geeft en ook de leerlijnen goed tot hun recht komen.

Hoe heeft het vak zich in die tijd ontwikkeld bij jou in de les/in jouw lesgeven?

Er is steeds meer beschreven over het vak. Gelukkig is het *Basisdocument Bewegingsonderwijs* er gekomen. Landelijk vanuit één richting vertrekken en helderheid in wat er binnen het vak gedaan wordt. Als ik het vergelijk met toen ik begon, is er nu veel houvast voor de startende en zittende vakleerkrachten. Daarnaast is het gelukkig van alle tijden dat er intensief en uitdagend bewegingsonderwijs gegeven moet worden. De laatste jaren is er gelukkig ook de aandacht voor het motorisch leren met vernieuwde inzichten. Ik wilde altijd al zo lesgeven maar alleen aan de kleuters lukte dit echt. Die kan je niet met aanwijzingen iets leren. Die breng je in een leeromgeving waar ze ontdekkend bezig zijn en waar ze impliciet leren. Ook met een externe focus als: 'Mik de pilon van de bank af' in plaats van te vertellen 'hoe' ze die pilon van de bank moeten gooien. Met de oudere kinderen was ik me het wel bewust als ik ze 'in hun hoofd bracht' middels een aanwijzing, maar kan er nu veel beter handen en voeten aan geven met een externe focus en impliciet leren. Het lukt nog niet altijd maar wel vaak.

Wat wil je de studenten vooral meegeven die les van je hebben gehad?

Een goede les uit zich niet in veel lawaai van de leerlingen maar het plezier dat je ziet op de gezichten en de rode koppen na afloop van de les. Ik kom in veel gymzalen als begeleider van mijn studenten en veelal is er te veel lawaai. Daar is gelukkig wel meer aandacht voor dan vroeger.

Je hebt elkaar nodig. Wederzijdse informatie over de leerlingen die je beiden les geeft is pure noodzaak

maar mijn inziens gaat het vaak nog niet goed genoeg. Ik heb dat gelukkig zelf wel geleerd, maar het vereist een andere focus van jou binnen je les. Dat kan bijna alleen als je ervaren genoeg bent. Dan is er de ruimte in je hoofd voor. En nog vaak moet je het een keer gezien hebben dat het kan. Wat ik verder altijd uitdraag is dat je niks leert van langs de kant zitten en kijken, maar dat er veel moet gebeuren in de gymles. Het laatste dat ik erg belangrijk vind (er is geen volgorde van belangrijkheid), is dat de leerlingen zich emotioneel veilig moeten voelen in de gymles. Zit je

◀ *Leer je leerlingen kennen, echt geïnteresseerd*

▲
*Impliciet leren met
externe focus*

lekker in je vel in een veilige omgeving dan kan er geleerd worden. Als mensen negatief over mijn vak praten dan zeggen ze bijna altijd: "Ik werd vroeger nooit gekozen". "Zo jammer dat dit is gebeurd" zeg ik dan, tegenwoordig doen we dit allang niet meer.

De praktijk

Wat is voor jouw studenten een favoriete activiteit?

De studenten die ik les geef vinden gelukkig heel veel verschillende dingen leuk. Wat ze op dit moment erg leuk vinden is frisbee-en. Maar nooit is het zo dat je een hele klas gelukkig maakt met maar één activiteit. Zelf gekozen activiteiten zijn ook favoriet en dat is logisch. Dichter bij de beleving en een grotere verantwoordelijkheid voor en betrokkenheid bij de activiteit.

Wat is voor jou een favoriete activiteit?

Die heb ik eigenlijk niet. Ik kan van alles genieten. Bijvoorbeeld van een spel als ze daar helemaal in opgaan. Dat ze fanatiek worden maar ook oog hebben voor elkaar en voor de invloed van hun eigen gedrag op de groep.

Wat is voor jou belangrijk in de omgang met studenten en hoe draag je dit uit in je lesgeven?

Dat je geen toneel speelt en jezelf bent. Je bent je eigen kracht. 'Wees echt'. Ik ben ook mezelf in de lessen die ik geef. Als ik baal dan merken ze dat maar als ik plezier heb idem dito. Ik hou rekening met het individu. Er is een grootste gemene deler maar iedereen is verschillend en zo moet je ze dan ook behandelen. Leer je leerlingen kennen, echt geïnteresseerd. Lesgeven is geen kunstje, het is mensenwerk en dus moeilijk en dus heel mooi werk.

Contact:
Kraan.s@hsleiden.nl

Welke naslagwerken (tijdschriften, boeken, internetsite) gebruik je voor je lessen?

Het *Basisdocument Bewegingsonderwijs* is de basis. Ook *Perspectieven op bewegen* gebruiken we. We werken vanuit de kennisbasis bewegingsonderwijs. Natuurlijk het vakblad van de KVLO. Daarnaast omdat we op de pabo opleiden voor de kleuterbevoegdheid is het de methode *Bewegingsonderwijs in het speellokaal*. En er zijn diverse methodes voor bewegingsonderwijs die we gebruiken om de lessen vorm te geven.

De toekomst

Hoe zie jij de toekomst voor jezelf in dit vak?

Ik ben nu 57 en hoop dit nog lang te kunnen doen. De pabo van Hogeschool Leiden vind ik een erg fijne werkplek. We hebben een vaksectie van vier. Twee vrouwen twee mannen. Waarvan bij beiden een jonkie en een oudje. Een mooie verdeling en we leren dagelijks van elkaar. Er zijn geen strubbelingen in de sectie en er is een open en lerende houding naar elkaar. Dat is erg fijn. Ik zou in de toekomst wel een rol willen hebben in het begeleiden van startende leerkrachten in het vak bewegingsonderwijs.

Hoe zie jij de toekomst voor het vak?

Gelukkig wordt steeds meer en vaker onderkend dat bewegen belangrijk is. Niet alleen maar een uurtje per dag of drie uur per week op de basisschool maar een actieve leefstijl. Zoals ik hierboven al heb gezegd: van stilzitten leer je niks.

**Je bent je eigen kracht.
'Wees echt'. Ik ben ook
mezelf in de lessen die
ik geef**

Maar als we kunnen bereiken dat bewegen leuk is, ook in groepsverband, dan gaat het de goede kant op. Als we dan de politiek en bestuurders zo ver kunnen krijgen dat er geen gymzalen meer gebouwd worden van 255 vierkante meter maximaal maar dat er meer ruimte moet zijn om functioneel te bewegen dus grotere zalen (maar geen sporthallen waar je last hebt van de les van de burens) waar vernieuwend bewegingsonderwijs een plek kan krijgen dan zie ik het zonnig tegemoet.

Heb je een boodschap die je wilt meegeven aan de studenten, ...de school,de vakwereld?

Bewegingsonderwijs is meer dan een gymles. ■

Bewegingsonderwijs is een verplicht schoolvak

Bewegingsonderwijs is een verplicht onderdeel van het onderwijsprogramma, zowel in het basis-, speciaal als het voortgezet onderwijs. Bewegingsonderwijs kent vakspecifieke kerndoelen en eindtermen. Het is alom bekend dat bewegen van wezenlijk belang is voor kinderen.

Staatssecretaris Dekker wil in 2017 realiseren dat alle basisscholen minimaal twee uur per week lichamelijke opvoeding geven door een bevoegde vakleerkracht. Eind januari stuurde staatssecretaris Dekker het 'Plan van aanpak bewegingsonderwijs' naar de Tweede Kamer. Het is jammer dat er met dit plan nog steeds geen goed uitvoeringsplan ligt om de scholen, zeker die scholen die nu nog maar één uur gym geven (nota bene 20% van de scholen!), te helpen zo snel mogelijk een tweede lesuur in te roosteren.

De Rapportage Sport 2014 concludeert op basis van diverse onderzoeken: "Te weinig bewegingsonderwijs, vooral voor de jongste leeftijdsgroepen, kan bij een deel van de scholieren leiden tot achterstanden in vaardigheid en deelnamebekwaamheid die op latere leeftijd moeilijk ingehaald kunnen worden." Een duidelijk uitvoeringsplan is nodig.

Kinderen moeten les krijgen van een specialist. Bij voorkeur de vakleerkracht die zich volledig op bewegingsonderwijs concentreert en daar affiniteit mee heeft. Groepsleerkrachten die affiniteit met bewegen hebben en een zekere bewegingsbekwaamheid hebben, kunnen sinds 2005 ook hun bevoegdheid halen en als vakspecialist functioneren op een basisschool. Echter willen zij van toegevoegde waarde zijn voor de kwaliteit van bewegingsonderwijs op de basisscholen, dan dienen zij ook ingezet te worden als vakspecialist. Een vakleerkracht of goed ingezette specialist in het basisonderwijs verzorgt alle lessen, of minimaal een dag in de week, bewegingsonderwijs in meerdere groepen. De verantwoording voor bewegingsonderwijs ligt bij deze vakleerkracht/vakspecialist. Hij of zij draagt zorg voor het behalen van de kerndoelen, werkt een vakwerkplan uit waarin planmatig gewerkt wordt aan de diverse doelen van bewegingsonderwijs. Hij of zij verzorgt het leerlingvolgsysteem voor bewegingsonderwijs en omdat hij of zij lesgeeft aan (veel) alle groepen is er longitudinaal een goed zicht op de bewegingsontwikkeling van de leerlingen van groep één tot en met acht. Hij of zij signaleert achterstanden en verwijst. Hij of zij heeft zicht op de verschillen tussen bewegingsonderwijs en sport, maar weet deze werelden wel met elkaar te verbinden en introduceert leerlingen in de sportwereld. De vakleerkracht of goed ingezette specialist is de spin in het web voor alles wat bewegen betreft in en om de school.

*Uit KVLO onderwijsstuk: 'Waarom kiezen voor een vakdocent bewegingsonderwijs' M. Appelman e.a.

Helpdesk Thema van de maand:

Hoe zit het met de bevoegdheid op het gebied van klimmen?

Het bevoegd gezag van een school bepaalt wie het onderwijs op school verzorgt. Dat geldt ook voor onderwijs in klimmen. Er bestaat geen officiële bevoegdheid voor het geven van klimonderwijs op school. Het volgen van zo'n opleiding is dus niet verplicht om klimmen te mogen verzorgen. In geval van een ongeluk zal de rechter echter toetsen op het zorgvuldigheidsbeginsel.

Dat houdt in dat wordt bekeken of alles is gedaan om het ongeluk te voorkomen en zal de rechter ook kijken hoe de begeleider is opgeleid. Door de afspraak tussen NKVB, KVLO en de opleidingsinstituten (ALO's) zal dit als standaard gelden waaraan de rechter ook zal toetsen of er sprake is van voldoende opleiding.

In het verleden is in het klimplatform is vanuit de KVLO, de NKVB en de opleidingsinstituten (ALO's) overeengekomen dat zij een goede basisopleiding aanbieden voor het geven van klimmen.

De opleidingsinstituten verzorgen deze basisopleidingen (HvA, HHS, HiS, HAN, Windesheim en Fontys), daarbij kunnen jullie de bekwaamheid verkrijgen voor het verzorgen van klimlessen.

Wij adviseren dan ook deze opleiding te volgen, omdat je naast je bevoegdheid er altijd zorg voor dient te dragen ook te werken aan je bekwaamheid.

TIPS

Aanvragen voor de lerarenbeurs zijn geopend: van 1 april tot en met 30 juni! Wil je jezelf graag verder professionaliseren, maak dan nu gebruik van de lerarenbeurs!

Meer informatie:

<https://www.duo.nl/particulieren/leraar/de-lerarenbeurs/aanvragen-lerarenbeurs.asp>

Hoe leuk is gym?

Renske 14 jaar

Ik vind gym heel leuk, omdat ik in de les nooit stil kan zitten en bij gym kan je dan even lekker bewegen. Ook vind ik het heel leuk omdat je allerlei verschillende sporten en spellen doet. Daardoor kan je goed zien welke sporten je leuk vindt. Ik zelf vind alles wat we doen bij gym meestal wel leuk omdat het altijd heel gezellig is. Het leukst is het om in de zomer met gym naar buiten te gaan en op het sportveld met de hele klas te hockeyen of te slagballen. Ook omdat het echt teamsporten zijn en je er lekker veel bij moet rennen.

Redactie:
Jorieke Steenaart

KWALO

kwaliteitsimpuls op sectieniveau

De KVLO heeft als vakvereniging een systematisch kwaliteitszorgsysteem voor de praktijk ontwikkeld. Het traject bestaat uit twee krachtige instrumenten: de zelfevaluatie en de collegiale visitatie. Het gaat met nadruk niet om een beoordeling maar om een zoektocht naar verbeterpunten. Dit om handvatten te bieden lichamelijke opvoeding structureel te evalueren en/ of verbeteren en te borgen. In 2004 is een start gemaakt met het KWALO en sindsdien hebben zo'n 45 (VO) scholen het traject succesvol doorlopen. Wat is het KWALO-traject nu precies en op welke wijze kan het een impuls aan je vak geven? Aan de hand van een tweetal interviews hopen wij je hier wat meer zicht op te geven.

TEKST ARIE LANGERAK, JOEY WILLEMSSEN, MARK VAN WESEMAEL (GEÏNTERVIEWDEN) EN JORIEKE STEENAART (KVLO)

KWALO, het traject

Naar aanleiding van de toenemende vraag naar professionalisering van het vak vanuit docenten en leerkrachten lichamelijke opvoeding is het KWALO tot stand gekomen. Het doel was een instrument te ontwikkelen voor kwaliteitszorg LO dat bijdraagt aan de zoektocht naar verbeterpunten binnen het vak LO. Daarnaast is het traject (mogelijk) ook overdraagbaar naar andere vaksecties.

Op een studiedag van de KVLO werd een presentatie gegeven van het KWALO-traject en dit bleek goed aan te sluiten bij de behoefte van onze sectie

Het traject bestaat uit zelfevaluatie (opgesteld vanuit de aangeboden 'online vragenlijst') en collegiale visitatie (het onderling visiteren van de deelnemende scholen en commissie vanuit de KVLO). Dit alles gebeurt op het niveau van de vaksectie lichamelijke opvoeding (LO) en dus niet op het niveau van de docent. Het accent ligt op de inhoud van het vak, uiteraard kan er gekozen worden voor aanvullend maatwerk op bijvoorbeeld de leerprocessen, vaksectie- en/ of docentniveau.

Trainingen en panelgesprekken

Naast de inzet van de twee genoemde instrumenten: zelfevaluatie en collegiale visitatie, wordt het traject verder ondersteund door trainingen. Deze trainingen zijn met name gericht op de panelgesprekken, die aanvullend op de digitale vragenlijsten worden gehouden en op de visitaties. Vanuit de trainingen worden de speerpunten voor de vaksectie duidelijk gefilterd en kan de visitatie hier ook gericht op worden ingericht. Gedurende het gehele traject participeren ook de leerlingen van de betrokken scholen. Twee leerlingen zijn direct betrokken in het traject, de overige leerlingen worden betrokken in de vragenlijsten en panelgesprekken. De meerwaarde van het betrekken van (o.a.) de leerlingen is al meer dan eens bewezen!

Planning

Het gehele traject duurt een schooljaar. Globaal genomen ziet het er als volgt uit: In oktober worden de vragenlijsten afgenomen. In november volgt dan de eerste nascholing (horende bij de zelfevaluatie). In december worden de panelgesprekken gevoerd met de schoolleiding en de leerlingen. Naar aanleiding hiervan wordt het zelfevaluatie-rapport geschreven. In februari volgt de tweede scholing ter voorbereiding op de

▲
iedereen zelfstandig
aan het werk

visitatie. In april en mei volgen dan de visitaties. In mei ontvangen de scholen het visitatierapport en dan kan in juni het plan voor verbetering worden opgesteld. Met dit plan van verbetering gaat de vaksectie vervolgens, al dan niet met ondersteuning (*vanuit de KVLO*), aan de slag. Het KWALO wordt een cyclisch proces.

Ervaringen van vaksecties

Om het KWALO-traject te illustreren hebben wij twee vaksecties geïnterviewd die het gehele KWALO-traject hebben doorlopen: Het Christelijk Lyceum uit Zeist (2010) en Helen Parkhurst (2014) uit Almere.

Christelijk Lyceum Zeist

Het Christelijk Lyceum is een school van ongeveer 1370 leerlingen verdeeld over vmbo, havo en vwo. Daarnaast is er binnen het vwo een afdeling voor tweetalig onderwijs. De vaksectie LO bestaat uit zes enthousiaste docenten van 26 tot 64 jaar. Arie Langerak vertelt namens de sectie.

Helen Parkhurst

Het Helen Parkhurst is een openbare Daltonschool voor voortgezet onderwijs. Er wordt onderwijs geboden op mavo, havo en vwo niveau. Het onderwijs is ingericht volgens de daltonprincipes. De kern daarvan is dat wij denken dat je vooral goed leert als je daar zelf verantwoordelijk voor bent. De vaksectie bestaat uit elf collega's die zowel fulltime als parttime werken. Naast de reguliere lessen LO wordt er ook LO2 en BSM aangeboden. Het Helen Parkhurst is een LOOT-school en biedt ook plaats aan ongeveer zestig topsport talenten. Joey Willemsen en Mark van Wesemael voeren het woord.

Wat was nu de trigger om deel te nemen aan het KWALO-traject?

Arie Langerak "Ik was als sectieleider op zoek naar gereedschap om systematisch te werken een

kwaliteitsverbetering van het vak. Tot dan toe gebeurde dat namelijk veel te veel ad hoc. Op een studiedag van de KVLO werd een presentatie gegeven van het KWALO-traject en dit bleek goed aan te sluiten bij de behoefte van onze sectie. De KVLO is vervolgens op uitnodiging langsgekomen om een presentatie aan de gehele vaksectie en onze directie te geven en iedereen was positief. Het eerstvolgende schooljaar is de sectie met twee kartrekkers het traject ingegaan."

Joey Willemsen en Mark van Wesemael "Vanuit de vaksectie kwam de wens om een kwalitatieve verbetering te maken, dit was voor ons de trigger om deel te nemen aan het KWALO-traject. Het grootste deel van de vaksectie was enthousiast om deel te nemen aan het traject, een klein aantal collega's was wat gereserveerder. Met name de zelfevaluatie werd als spannend ervaren. Wel was de gehele sectie (unaniem) van mening dat het goed zou zijn om het vak, de inhoud en de rol van de sectie binnen de school

De enquêtes van de docenten LO waren hoofdzakelijk kritisch

eens goed onder de loep te houden. Wij hebben samen het voortouw genomen bij het inzetten van het traject. Na het eerste contact met de KVLO is er een informeel gesprek geweest met een deel van de directie. Ook de directie was direct enthousiast en zag de nodige kansen voor zowel de sectie LO als voor een breder gedeelte van de school. De uitkomsten en ervaringen van dit traject konden in de ogen van de directie een voor breder gedeelte van de school van betekenis zijn. (Bijvoorbeeld het begeleiden van andere ontwikkelgroepen door de verschillende docenten LO)."

Welke inzichten hebben jullie vanuit de stappen van het KWALO-traject opgedaan?

Arie "Het belangrijkste inzicht is dat systematisch werken aan betere lessen niet alleen heel nuttig maar ook gewoon heel leuk is om te doen. Ik adviseer daarom andere vaksecties om dit gewoon te doen! Voor onze vaksectie waren er aan het einde van het traject een aantal concrete speerpunten geformuleerd. Bijvoorbeeld: ons vakwerkplan had dringend een update nodig, de normering voor een aantal onderdelen moest duidelijker worden voor de leerlingen (door meer rubrics te gaan gebruiken) en in de lessen LO moest meer aandacht komen op het leren. De externe visitatie werd als zeer waardevol ervaren. In contact komen met een andere vaksectie en dan een panelgesprek voeren is ongelooflijk leerzaam. Ook de lesbezoeken en het gesprek

met de schoolleiding gaat veel verder dan zo maar een school bezoeken. Heel veel zaken die op je eigen school spelen komen ook aan bod in de gesprekken met de vaksectie en schoolleiding. Dit levert regelmatig weer nieuwe inzichten op. Het panelgesprek met de leerlingen maakt het bezoek compleet om een totaal beeld te krijgen van het vak maar ook van de school.”

Joey en Mark “Van te voren was er geen eenduidige verwachting van de uitkomsten. Qua opbrengsten werd er voornamelijk gedacht aan een verdere ontwikkeling van de ‘ontwikkellijnen’ die bij ons op school als basis gebruikt worden voor de lessen om mee te plannen. De enquêtes hebben bij ons een verrassend beeld gegeven. Zo waren de enquêtes van de ouders en de directie enorm (verrassend) positief. De enquêtes van de docenten LO waren hoofdzakelijk kritisch en uit de leerlingen enquêtes kwamen kritische punten naar voren. Punten waarvan wij als vaksectie dachten dat we ze goed voor elkaar hadden. Zo gaven de leerlingen o.a. aan dat ze onvoldoende zicht hebben op de activiteiten welke wij in een bepaalde periode aanbieden. Hierdoor was het voor hen lastig om te plannen. Ze vonden bij een aantal activiteiten dat er onvoldoende diepgang en uitdaging werd aangeboden en ook was de beoordeling voor het vak lichamelijke opvoeding voor hen onvoldoende inzichtelijk.

De trainingen voor het KWALO-traject waren nuttige bijeenkomsten, de begeleiders van de KVLO bereiden je stap voor stap voor en helpen je met het interpreteren van de uitkomsten van de enquêtes. Daarbij is het prettig om de collega’s en leerlingen van de visiterende school beter te leren kennen. Je doorloopt toch samen hetzelfde traject en komt uiteindelijk bij elkaar ‘in de keuken kijken’.

Het is heel goed en interessant om eens bij een geheel andere school te kijken

De visitatie van de andere school was dan ook enorm waardevol. Het is heel goed en interessant om eens bij een geheel andere school te kijken. Het is goed om de overeenkomsten en de verschillen te zien. Zaken die voor ons vanzelfsprekend waren, waren voor hun nieuw en andersom. Voorbeelden hierbij waren, hoe ga je om met leerlingen die geen kleding bij zich hebben of in hoeverre worden leerlingen betrokken bij de keuze van activiteiten die in de les worden aangeboden. Je merkt dat iedere sectie zo zijn eigen afspraken, eigen werkwijzen, maar ook zijn eigen perikelen heeft. Deze visitatiedagen leveren een groeiende waardering

op voor wat je zelf en samen met je vaksectie doet. Je bent in staat om een andere vaksectie nieuwe handvaten te geven om weer mee verder te werken. Daarbij doe je ook nieuwe ideeën op die je weer mee terugneemt naar je eigen school en lesgeefpraktijk.

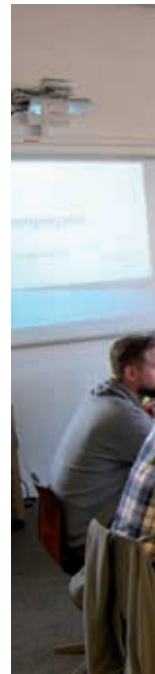
Gedurende het gehele KWALO-traject liepen er twee leerlingen mee. Zij zijn bij de trainingen en hebben hun aandeel in de panelgesprekken en de visitaties. Onze leerlingen waren erg betrokken en durfde ook kritisch te zijn. Niet alleen tijdens de KWALO trainingen, de visitaties maar ook richting ons als vaksectie. Leerlingen worden bij ons in het algemeen al veel betrokken bij de lessen en de ontwikkelingen op school. Toch moeten we wel erkennen dat nu er twee leerlingen vast meedraaien in het traject en daarmee ook een deel van de ‘leerling kant’ kunnen (en durven) inzetten zeer waardevol is.”

“De terugrapportage die wij van de KVLO kregen was echt een totaal beeld van het hele traject. Alle punten kwamen hier samen. Ook kwam er een aantal verrassende zaken samen, die gelijk aanleiding gaven tot nieuwe punten in ons verbeterplan. Het verbeterplan is met name een document dat voor ons de slotconclusie nog eens heeft omgezet in doelen voor de korte termijn. Doelen waar wij direct mee aan de slag konden. Wij hebben de direct de opzet van onze sectievergaderingen aangepakt en afgesproken dat wij elke vergadering een moment (in de zaal) pakken om iets van elkaar te leren”

Welke opbrengsten heeft het KWALO jullie (op de langere termijn) opgeleverd?

Arie “We hebben aan het einde van het KWALO-traject speerpunten geformuleerd. Deze speerpunten hebben wij in het jaar na het KWALO kunnen uitvoeren volgens ons verbeterplan. De samenwerking binnen de vaksectie werd beter. Ook was er meer motivatie om het een en ander op te pakken.”

“Na afloop van het traject was ik als sectieleider en kartrekker van KWALO zo enthousiast over het traject dat ik graag de vertaalslag naar andere vaksecties wilde maken. Na overleg met de directie ben ik op zoek gegaan naar een andere vaksectie die dit traject ook graag wilde ingaan. Ik vond de sectie Frans geïnteresseerd, later volgden nog andere secties. Wel is het traject in aangepaste vorm aangeboden. De enquêtes en de panelgesprekken zijn behouden, evenals de interne evaluatie. Het visiteren van een andere school niet; dit bleek vaak een brug te ver. Daarom werd dit deel facultatief aangeboden. Een vaksectie die deze behoefte wel heeft kan hier met de nodige hulp en ondersteuning invulling aan geven.”

Joey en Mark “De uitkomsten van het KWALO-traject hebben ertoe geleid dat de collega’s meer met elkaar zijn gaan ontwikkelen in plaats van dit alleen te doen of naast elkaar te doen. Collega’s zijn zich gezamenlijk meer gaan verdiepen in een geadopteerde ontwikkeling. Zo is er een groep bezig met het ontwikkelen van de ‘IPad in de gymzaal’, een andere groep houdt zich bezig met de vernieuwing van de leerlijnen in de tweede fase. Weer een andere groep houdt zich bezig met de opzet van het totale programma LO2. In het verleden gebeurde dit veel meer op individueel niveau.”

Hoe heeft KWALO binnen jullie school zijn plek gekregen?

Arie “Nadat enkele secties op vrijwillige basis het traject hebben doorlopen, is het nu voor elke vaksectie verplicht om elke vier jaar een kwaliteitstraject te doorlopen. Zoals eerder benoemd wordt het traject wel in aangepaste vorm aangeboden waarbij de originele enquêtes en de panelgesprekken het uitgangspunt blijven om tot een interne evaluatie te komen. Het externe deel van het KWALO-traject komt er later hopelijk weer bij. Het is namelijk een waardevol deel van het geheel.

Het panelgesprek is overigens een fantastisch instrument. In elk KIES (Kwaliteit in elke sectie) traject moeten een aantal panelgesprekken worden gevoerd. De docenten krijgen een middag lang cursus waarin de kernpunten van een dergelijk gesprek worden besproken en geoefend. Door op deze manier met de leerlingen en schoolleiding in gesprek te gaan, komt er veel meer informatie boven tafel dan bij het voeren van een ‘gewoon gesprek’. Vooral de leerlingen voelen zich zeer gewaardeerd en kunnen in deze setting veilig hun mening geven. De gespreksleiders krijgen een meer objectief beeld (van de diverse besproken punten) door de meningen van de geïnterviewden. De gegeven antwoorden

kunnen door extrapolatie een redelijk goed beeld geven over hoeveel leerlingen nu welke mening hebben over de besproken zaken. Ook buiten de kwaliteitstrajecten om gebruiken we op school nu af en toe een panelgesprek om duidelijkheid te krijgen over hoe leerlingen over een bepaald onderwerp denken.”

Joey en Mark “Of KWALO een blijvende verbetercyclus heeft opgeleverd, moet de tijd nog leren. Een voorwaarde hierbij is dat er de tijd gevonden wordt om dit te kunnen blijven dragen. Het afgelopen jaar ontbrak het veel aan deze tijd door een verandering in schoolopzet, waardoor de ontmoetingsmomenten werden geminimaliseerd. Gelukkig biedt een aanpassing van dit beleid voor volgend jaar weer hoop. De ontwikkelingen en verbeteringen vinden nu plaats op het niveau van de ontwikkelgroepen. Voor aankomend

Hoe ga je om met leerlingen die geen kleding bij zich hebben?

schooljaar is het zaak deze als gehele sectie weer op te pakken, te delen en te evalueren. De basis is in elk geval gelegd en het KWALO-traject heeft een blijvende indruk gemaakt. Als vaksectie hebben wij ons kwetsbaar opgesteld en dat is gezien en gewaardeerd. Dit heeft bij de directie en een hoop afdelingsleiders een positieve indruk achtergelaten.”

Wat wil je vaksecties die overwegen het KWALO-traject in te zetten, meegeven?

Arie “Het levert de vaksecties zoveel op, wat ik met name terug krijg van de vaksecties die ik begeleid zijn de volgende twee punten:

- het geeft een verbetering in de ontwikkeling van de verticale leerlijnen
- het is voor de sectie een eyeopener om de uitkomsten te zien. Zeker ook van het beeld van de eigen vaksectie met betrekking tot de visie op het vak en de vaksectie zelf.”

Joey en Mark “Het KWALO-traject is vooral een interessante en leerzame ervaring voor jullie als vaksectie. Je leert beter kijken naar elkaar, leert meer over elkaars ambities, leerpunten en interesses. Als de verschillende leden van een sectie zich kwetsbaar durven op te stellen en bereid zijn om in hun eigen keuken te laten kijken, kom je er als sectie een heel stuk sterker uit. Ook creëert het traject veel meer wederzijds begrip, zowel bij collega’s, leerlingen als de directie.”

Voor meer informatie over het KWALO-traject of aanmelding voor een voorlichting op locatie mail je naar onderstaand adres. ■

◀
Arie in een
panelgesprek

De foto's zijn aangeleverd
door de geïnterviewden

Contact:
onderwijs@kvlo.nl

Tel.: 030 693 7674

UNESCO

komt met KWALO(QPE)-visie

Begin 2015 verscheen Quality Physical Education (QPE) - Guidelines For Policy-Makers van de UNESCO, een QPE-visie van deze internationale organisatie. Waarom meent de UN dat dit nodig is en wat hebben we in Nederland aan deze visie?

TEKST JO LUCASSEN

De KVLO heeft al jaren een KWALO-traject waarmee scholen de onderlinge samenhang en daarmee de kwaliteit van een sectie LO (of iedere andere sectie) kan verbeteren en zo ook de kwaliteit van het vak. Daarover staat in dit blad op pagina 38 een verhaal. Dit Unescoartikel gaat over de kwaliteit van LO zelf op macroniveau. Om verwarring met ons eigen KWALO-traject te voorkomen gebruiken we hier de Engelse afkorting (QPE).

Waarom is een QPE-visie nodig?

Deze beleidsrichtlijnen voor Quality Physical Education zijn door UNESCO ontwikkeld in samenwerking met de Europese Commissie, het Internationaal Olympisch Comité (IOC), de Internationale Raad voor Sportwetenschappen en Lichamelijke Opvoeding (ICSSPE), UNDP, UNICEF, UNOSDP en de WHO. Ze moeten beleidsmakers (zoals gemeentelijke afdelings-

het aanbod van lichamelijke opvoeding dragen bij aan de verdere groei van de problemen. Ook los van dit belang voor de gezondheid, is het volgens de UNESCO essentieel dat overheden de rechtmatige plaats van het vak LO in het curriculum door beleidsmaatregelen borgen en dat op die manier alle leerlingen van de deelname daaraan profiteren.

Waarom zouden overheden in LO moeten investeren?

UNESCO en partners noemen als redenen:

- *Fysieke alfabetisme en maatschappelijke participatie*

Lichamelijke opvoeding is het enige vak in het curriculum waarin het lichaam en fysieke competenties centraal staan en deze competenties worden verbonden met leren en communicatie op basis van waarden. Fysieke geletterdheid wordt omschreven als motivatie, zelfvertrouwen, fysieke competenties, kennis en inzicht die vereist zijn om levenslang fysiek actief te zijn en is gerelateerd aan vaardigheden, kennis en informatiegebruik voor een gezonde levensstijl (Whitehead, 2001).

Bewegingsonderwijs vormt volgens de opstellers een belangrijke educatieve toegangspoort voor de ontwikkeling van 21^e eeuwse vaardigheden. Zij haken hierbij aan bij de door de UN vastgestelde Post 2015 Ontwikkelingsagenda. Het onderwijs tot wereldburgers richt zich volgens deze agenda op leren 'kritisch, creatief en innovatief' denken, probleem oplossen en beslissen, op niet-cognitieve vaardigheden zoals empathie, openstaan voor andere ervaringen en perspectieven, interpersoonlijke / communicatieve vaardigheden en het vermogen om te netwerken

Beperkingen in het aanbod van lichamelijke opvoeding dragen bij aan de verdere groei van de problemen

hoofden of leidende ambtenaren binnen ministeries) stimuleren meer voor het vakonderwijs te doen.

De UNESCO stelt vast dat het vak lichamelijke opvoeding in alle delen van de wereld onder druk staat en het lesaanbod overal terugloopt. Zij roept op tot actie, omdat tegelijkertijd de lichamelijke inactiviteit wereldwijd toeneemt met alle daarbij behorende ziekterisico's. Beperkingen in

en interacteren met mensen van verschillende achtergronden en afkomst. QPE biedt uitgesproken kansen voor het verwerven van deze vaardigheden, die leiden tot zelfverzekerde en sociaal verantwoordelijke burgers. Onlangs is dit onderstreept in de Declaration of Berlin 2013 tijdens de World Sports Ministers Conference (MINEPS V): *“Physical education is the most effective means of providing all children and youth with the skills, attitudes, values, knowledge and understanding for lifelong participation in society.”*

- *Academische prestaties*

Regelmatische deelname aan gedegen lichamelijke opvoeding en aan andere vormen van lichamelijke activiteit kan het concentratievermogen van leerlingen verbeteren, hun cognitieve controle en verwerking verbeteren.

- *Inclusie*

Kwaliteitsvolle lichamelijke opvoeding is een werkplaats voor integratie in de samenleving, vooral in termen van overwinnen van stigma en stereotypen.

- *Gezondheid*

Lichamelijke opvoeding is DE toegangspoort voor levenslange deelname aan fysieke activiteit. Belangrijke doodsoorzaken wereldwijd zijn ziekten verbonden met lichamelijke inactiviteit, zoals obesitas, hart-en vaatziekten, beroerte, kanker, chronische ademhalingsziekten en diabetes. In feite kunnen 6 en 10% van alle sterfgevallen bij niet-overdraagbare ziekten worden toegeschreven aan lichamelijke inactiviteit.

Hoezo UNESCO?

Het lijkt soms of de discussie over het belang van voldoende en goed bewegingsonderwijs alleen een Nederlandse of Europese kwestie is. Wie de laatste jaren deelnam aan internationale ontmoetingen zal hebben geconstateerd dat soortgelijke debatten over de rol van sport en bewegen in de samenleving en wat onderwijs daarin betekent

Motorische basisvaardigheden zijn een kernelement van de fysieke geletterdheid

wereldwijd spelen. Juist ook in de derde wereld. Met de globalisering komen deze gedeelde vraagstukken steeds duidelijker op de internationale politieke agenda te staan. Het is niet verassend dat de UNESCO c.s. nu komen met een krachtig pleidooi voor QPE. De UNESCO promoot al sinds 1952 actief de sector overschrijdende potentie en kracht van lichamelijke opvoeding en sport. In 1978 werd dit formeel bekrachtigd in een UNESCO-Handvest Lichamelijke Opvoeding en Sport waarin bewegingseducatie is gedefinieerd als een fundamenteel recht voor iedereen en een essentieel element van levenslang leren.

Wat houdt de QPE-visie in?

Quality Physical Education (QPE) wordt omschreven als de geplande, voortgaande, inclusieve leerervaringen die deel uitmaken van de leerplannen voor voorschoolse educatie, primair en voortgezet onderwijs. In dit opzicht vormt QPE het fundament voor een levenslange deelname aan lichamelijke activiteit en sport. Deze aan kinderen en jongeren geboden leerervaringen dienen aan te sluiten bij hun ontwikkeling, zodat zij worden geholpen zich de motorische vaardigheden, kennis en sociale en emotionele vaardigheden eigen te maken die voor een fysiek actief leven nodig zijn (cf. Association for Physical Education (afPE) Health Position Paper, 2008). Unesco onderscheidt PE duidelijk van physical activity (PA), dat alle energievergende vormen van bewegen omvat, zoals tuinieren.

De opstellers achten drie elementen essentieel voor het bereiken van een inclusief hoogwaardig LO aanbod:

- 1 Bescherming en zorg voor leerlingen. Hier wordt meer specifiek gewezen op de risico's van intimidatie, pesten en misbruik die in opvoedingssituaties aanwezig zijn. De zorgvuldige rekrutering van leerkrachten is daarom essentieel.
- 2 Fysieke geletterdheid. LO moet fysieke geletterdheid van kinderen en jongeren bevorderen door een doorlopend aanbod gedurende de hele schoolperiode. Motorische basisvaardigheden zijn een kernelement van de fysieke geletterdheid en voor de ontwikkeling tot gezonde, vaardige en actieve burgers.
- 3 Inclusiviteit, waarmee wordt bedoeld dat het onderwijs zo wordt aangeboden dat ook gehandicapten, meisjes en minderheden volledig en succesvol kunnen participeren (zie figuur).

Het nationale beleid kan op deze drie kernelementen worden getoetst en hervormd tot een nationale strategie voor QPE waarbij de verbetermaatregelen zich richten op de volgende bouwstenen:

- flexibele leerplannen
- lokale partnerships
- monitoring en kwaliteitsborging
- opleiding, voortgaande scholing en plaatsing van (vak)leerkrachten
- accommodaties, materialen en apparatuur.

Wenselijke acties zijn volgens de samenstellers

- Borgen dat kwaliteitsvolle PE een kernonderdeel is van de leerplannen.
- Stimuleren van inclusieve en innovatieve benaderingen van kwaliteitsvolle PE.
- Aanzetten tot sector overschrijdend overleg.

- Investeren in de lerarenopleidingen en de professionele ontwikkeling.
- Steun geven aan school-sport partnerships.

Wie moet er in actie komen?

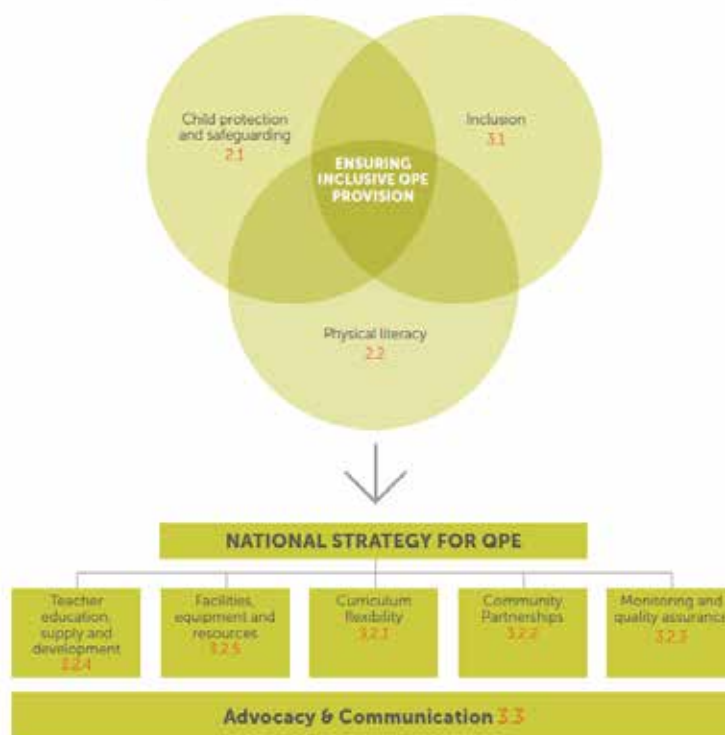
Om de eerder genoemde voordelen van lichamelijke opvoeding volledig te realiseren zijn overheidsinvesteringen, een ondersteunende omgeving en hoge kwaliteit bij de uitvoering van het onderwijsprogramma vereist. De opstellers roepen overheden en andere partijen op de stand van zaken in het land kritisch te bekijken en gerichte verbeteracties te ondernemen. In het rapport wordt stap voor stap aangegeven hoe een grondige doorlichting van LO beleid en -aanbod in elk land kan plaatsvinden. Deze stappen om tot een inclusieve QPE beleidssituatie te bereiken zijn:

- 1 Voer een nationale behoeftenanalyse uit voor het QPE aanbod, met een focus op inclusieve praktijk
- 2 Licht de bestaande financieringsmodellen voor QPE en QPE Teacher Education door, het bewezen rendement op investeringen meewegend die daaruit voortvloeien in zowel sociaal en economisch opzicht
- 3 Pas de wettelijke kaders aan die voor QPE bestaan in overeenstemming met de internationale conventies, verklaringen, aanbevelingen en goede praktijken

bewegingseducatie is gedefinieerd als een fundamenteel recht voor iedereen en een essentieel element van levenslang leren

- 4 Start intersectoraal overleg over de inbedding van voldoende QPE in de curricula
- 5 Ontwikkel een nationale strategie voor een voldoende QPE aanbod, geflankeerd met instrumenten en mechanismen om de effecten te kunnen vaststellen
- 6 Mobiliseer publieke supporters van het recht van toegang tot bewegingsonderwijs voor iedereen
- 7 Bevorder consensus over de principes voor inclusieve QPE en over een gedeelde pedagogische werkwijze voor iedereen die bij lichamelijke opvoeding, sport en bewegingsactiviteiten met jonge mensen werkt
- 8 Ondersteuning onderzoeksprogramma's die bijdragen aan de wetenschappelijke basis voor de opbrengsten van QPE op sociaal, educatief, economisch en gezondheidsgebied
- 9 Versterk lokale initiatieven gericht op ontwikkeling van en innovatie binnen het aanbod QPE

Figure 2: Core aspects of inclusive QPE provision¹⁸

10 Bevorder dat in de lerarenopleidingen lichamelijke opvoeding de belangrijke rol van QPE wordt benadrukt in het bevorderen van all round ontwikkeling van individuen, waarbij niemand wordt uitgesloten, de maatschappelijke veranderingen aangaande gezondheid en bij de introductie in een gezonde, actieve levensstijl.

Welke aanknopingspunten bieden de QPE guidelines voor Nederland?

Het is duidelijk dat deze kwaliteitsrichtlijnen vooral bedoeld en interessant zijn voor landen die nog wat achterhinken bij de welvarende westerse landen. Die zullen zeker hun voordeel kunnen doen met de in het stuk beschreven visie, argumentatie, werkwijze en benchmarks. In Nederland is op dit terrein al veel gebeurd. Denk aan zaken als het kwaliteitsonderzoek van Harry Stegeman, 'Brede analyses van de stand van zaken, de toekomstvisie Human Movement & Sport 2028' en de al genoemde KWALO trajecten van de KVLO. Maar ook voor Nederland kan het stuk een basis vormen om het debat met anderen te voeren over kwaliteitsvolle lichamelijke opvoeding. De stand van zaken, zoals recent opgemaakt in de Rapportage Sport 2014 (Lucassen & Reijgersberg 2014) laat zien dat er nog ruimte is voor verbetering, bijvoorbeeld waar het gaat om evenredige deelname (vmbo, minderheden) en het realiseren van fysieke geletterdheid. ■

Referenties:

Quality Physical Education (QPE) - Guidelines For Policy-Makers

UNESCO – Social and Human Science Sector

Parijs, 2015 – download op <http://www.unesco.org/new/en/social-and-human-sciences/themes/physical-education-and-sport/quality-physical-education/policy-project/>

Whitehead, M. (2010). *Physical Literacy throughout the Lifecourse*. London, Routledge.

Lucassen, Jo en Niels Reijgersberg (2014) Sport en onderwijs. In: Tiessen-Raaphorst, A. *Rapportage sport 2014*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau. Pag. 201-222

Contact:

jo.lucassen@kvlo.nl

Schoolplein14 mooi initiatief

Soms met haken en ogen

In LO 1 schreven we over Schoolplein14 van de Johan Cruyff Foundation (JCF). Met eenvoudige middelen wordt je schoolplein omgetoverd in een aantrekkelijke speelplek. Is het gebruik langdurig of spelen de kinderen er alleen in het begin? Wat is er nodig zodat de kinderen blijven spelen? JCF vindt het belangrijk en doet daarom onderzoek naar de effectiviteit van Schoolplein14.

TEKST HANS DIJKHOFF FOTO'S @CRUIJFF FOUNDATION

Een school, zoekt financiering en vraagt een Schoolplein14 aan. Na het doorlopen van het startpakket wordt er door de leerlingen en leerkrachten gekozen welke coatings het beste passen bij de school zodat er lekker gesport en gespeeld gaat worden. De school is verantwoordelijk voor de wijze waarop het plein wordt gebruikt. JCF geeft een handleiding, een spelenboek, waarmee de school aan de gang kan. Inmiddels zijn er ruim 120 pleinen gerealiseerd en dit aantal wordt dit jaar verdubbeld. JCF monitort onder andere het gebruik Schoolplein14 en wat de gebruikers ervan vinden. Daartoe werkt ze samen met de Universiteit van Utrecht (UU) via het departement Bestuurs- en Organisatiewetenschap (USBO). Een ander onderzoekspunt is het spelenboek. Is dit aantrekkelijk en gebruiksvriendelijk genoeg?

Meten is weten

Via het USBO wordt aan de gebruikers een vragenlijst ter beschikking gesteld en worden interviews afgenomen met zowel onderwijs- personeel als kinderen. Daarnaast organiseert USBO bijeenkomsten waarbij verschillende partijen met elkaar praten over zaken waar men tegenaan loopt bij het gebruik maar ook om te kijken hoe het Schoolplein14 breder kan worden ingezet (BSO- en buurtgebruik). Ik was aanwezig op een van die bijeenkomsten. Deze vond plaats in Ede op een school voor speciaal onderwijs: de Wegwijzer. Van de verschillende scholen waren de vertegenwoordigers enthousiast over Schoolplein14. Toch kwamen ze allemaal met verbeterpunten en dat is precies waar de Cruyff Foundation op zit te wachten. Ze doen dat door middel van vragenlijsten en dit soort bijeenkomsten.

Doel is om met elkaar tot nog betere ideeën te komen voor het gebruik van Schoolplein14 en dat de gebruikers elkaar ontmoeten.

Gebruikers

Alle PO-scholen kunnen een Schoolplein14 aanvragen en de inrichting wordt in overleg gemaakt. Zo heeft de school van Wieneke uit Rheden de coatings: sprintbaantje, cirkel, en een vlak op de muur; Bouke van de gastschool heeft de netspelen coating, atletiekbaan en een materialenpakket; de school van Ron uit Oss heeft gekozen voor een atletiekbaantje, bullseye speelcirkel en de freeplayer (mobiele basketbaldelen).

Er wordt gevraagd waar de leerkrachten tegen-aan lopen bij het gebruik:

Het plaatsen van het bord met 14 (!) regels geeft hier en daar problemen. Maar ook de hoeveelheid regels is een bezwaar. Daarentegen is de uitstraling weer heel belangrijk! Het idee is ook mooi. Het hoort er onlosmakelijk bij. Wanneer je het met picto's kan maken, zou dat mooi zijn dat is makkelijker voor de leerlingen. Ron: "Waterdruppeltjes. Water is het probleem met de coatings. Als het regent, dan zijn er snel plassen op de coatings/veldjes, dus het wordt heel glad. Je moet met een trekker de plassen weghalen. De naden van de stoeptegels zijn ook dicht geleverd".

Bouke: "De drukte is kenmerkend. De leerlingen hebben hulp nodig. Leerlingen hebben hulp nodig om overzicht te krijgen in schoolplein14. In de ochtend komen de kinderen

binnen met busjes; er is een buswacht. We hanteren een weekrooster; ene week basketbal en andere week volleybal. De buswacht zet dit klaar. Er is een leerkracht nodig om teams te maken en het spel te spelen". Die spelen kunnen de scholen halen uit een spelenboek dat door JCF ter beschikking wordt gesteld. Schoolplein14 wordt breed gedragen maar veel groepsleerkrachten hebben niets met sport. Kinderen enthousiasmeren als je zelf niet enthousiast bent, is dan best wel lastig. Hoe kunnen we het structureel leuk houden? Hier ligt een taak voor de pleinwacht! De algemene lijn is dat er altijd begeleiders moeten zijn om te zorgen dat er gespeeld blijft worden. Ook het inschakelen van leerlingen uit groep 8 wordt hierbij als optie genoemd. De school krijgt ook een coachjasje van JCF, zodat de leerling herkenbaar is in zijn rol.

Door het touwspringveld van Cruyff op het speelplein, wordt deze activiteit ook fanatiek in de gymzaal gedaan

Ook met de aanloop naar het gebruik kun je iets doen. Aline: "De instructies moet je niet zozeer richten op vakleerkrachten maar zo simpel maken dat leerlingen het kunnen uitleggen". Bouke vult aan: "De spelkaarten moeten simpeler en meer visueel zijn. Daar zijn we nu mee bezig samen met JCF".

Alternatieven

Er wordt gevraagd om aan te geven wat er kan worden verbeterd. Verschillende alternatieven passeren de revue.

Digitalisering is er een van. Je kunt voor de pauze het smartbord gebruiken om spellen uit te leggen. Een mogelijkheid is om een app te ontwikkelen die op het plein zelf kan worden gebruikt.

Je zou filmpjes kunnen maken met speluitleg a la Explayn. Of werken met kaarten als bij de lesbrieven van Harry van der Meer. De school blijft altijd aanwezig en verantwoordelijk. Natuurlijk gaat het ook over de gymles. Daarbinnen kun je gebruikmaken van Schoolplein14. Maar ook kun je binnen de lessen spellen voorbereiden die dan daarna zelfstandig kunnen worden gespeeld. Zo kan Schoolplein14 een mooie aanvulling zijn op de gymlessen. Het vraagt natuurlijk wel een vakspecialist die dit goed kan begeleiden. Door het touwspringveld van Cruyff op het speelplein, wordt deze activiteit ook fanatiek in de gymzaal gedaan. Dus de wisselwerking kan ook andersom zijn!

Speciaal onderwijs: andere benadering

In het gesprek werd duidelijk dat het spelen van de kinderen op een school voor speciaal onderwijs van een andere orde is dan in het reguliere onderwijs. De vertegenwoordigers (hier cluster 2 en 3) vertelden dat er zonder begeleiding niet gespeeld kon worden. Voor hen is digitalisering lastig. Na de uitleg gaan de jassen aan en wordt naar buiten gelopen. Dan zijn de kinderen alweer vergeten wat ze kunnen doen. Een opgenomen spel op een andere plek geeft verwarring voor dit type kind. Ze hebben geen herkenningpunten.

De aangegeven spelletjes in het door JCF beschikbaar gestelde spelenboek zijn te ingewikkeld om zelfstandig te doen. Docenten

Contact: :
hans.dijkhoff@kvlo.nl

moeten er tijd in steken om het te lezen, te begrijpen en aan de kinderen uit te leggen en om ervoor te zorgen dat het niet uit de hand loopt. Daar hebben de groepsleerkrachten niet altijd zin in. Dat is ook wel te verklaren. Dan hebben ze ook nog maar tien minuten pauze, dus in de pauze wachtlopen betekent geen privé pauze. Het staat of valt bij de persoon op

Schoolplein14 wordt breed gedragen maar veel groepsleerkrachten hebben niets met sport

het plein, de begeleider. Een alternatief is het inschakelen van stagiairs. Die zijn fanatieker dan leerkrachten. En dat geldt niet alleen voor het speciaal onderwijs.

Vervolg

Alle deelnemers zijn het erover eens dat dit soort bijeenkomsten zeer waardevol is. Een compliment richting JCF is op zijn plaats. Daarnaast is het zeer waardevol dat je als collega's ervaringen kunt uitwisselen. Er wordt nog gefilosofeerd hoe nu verder. Er komen verschillende ideeën los.

Wieneke oppert het idee om een jaarplanning te maken voor docenten; dan houd je het voor de kinderen leuk, nieuwe spellen. Een soort lesmethode maken. Dat kan bijdragen: hoe zorg je ervoor dat het interessant blijft?

Hoe meer kader; hoe actiever het wordt gebruikt. Dus JCF zou hierin een rol kunnen vervullen.

Een mogelijkheid dat er een mail komt, dat er op de eventueel te ontwikkelen app nieuwe spellen voor het nieuwe seizoen staan. Er moet echt worden gezonden! De app is de toekomst. Bijvoorbeeld door op de app aan te geven welke coatings er op je plein aanwezig zijn. Vakleerkrachten: de spellen zijn makkelijk toe-
pasbaar in de gymles.

Ron: klassen wedstrijden laten spelen. Het scholenkampioenschap. JCF kan good practices op hun website zetten.

Als JCF de samenwerking zoeken met de combinatiefunctionaris. De scholen zelf hebben over het algemeen geen sportstagiaires. Deze zijn er wel bij de combinatiefunctionaris. Wieneke heeft twee stagiaires op JCF gezet.

JCF heeft niet alleen een product ontwikkeld omdat het leuk is. De intentie is echt kinderen meer te laten bewegen en dat op de best mogelijke manier te doen. Daartoe monitoren ze hun in initiatief. Door dat samen met de vakleerkracht te doen zorgt ze er ook voor dat de kinderen goed leren bewegen! ■

Rust in de gymzaal

door goede akoestiek

Tijdens de vele gesprekken die ik dit jaar op twee beurzen met gymleraren gevoerd heb, merkte ik dat er veel vragen over akoestiek zijn. Menig gymleraar vraagt zich af wat de risico's zijn van een slechte akoestiek, of er een norm is waaraan het geluid in een sporthal moet voldoen en welke stappen gezet kunnen worden bij klachten. In dit artikel ga ik hier nader op in. Ik hoop dat het bijdraagt aan meer rust in gymzalen en zodoende aan een prettiger werkklimaat voor docenten lichamelijke opvoeding.

TEKST MIKE BUYS

Sporten in een gymzaal, sporthal of sportzaal is onder normale omstandigheden al rumoerig. Iedereen is wel bekend met het geluid van de piepende schoen, de stuiterende bal, het scheidsrechtersfluitje en het geroep en geschreeuw van sporters onder elkaar. Wanneer de akoestiek in een gymzaal dan ook nog aan de 'harde kant' is, wordt het al snel onprettig om in de zaal te sporten.

Gymzalen en sporthallen zijn grote ruimtes. Er wordt vaak van een grote afstand met elkaar gepraat of instructies gegeven. Daardoor is het nodig om hard te praten en, als de situatie daarom vraagt, zelfs te schreeuwen. Daarbij zijn er ook nog stuiterende ballen, fluitsignalen en andere geluiden, zoals het publiek dat aanmoedigt.

Wat zijn de oorzaken?

Tijdens de realisatie van de meeste sportzalen is in veel gevallen niet serieus rekening gehouden met de echo (ook wel nagalm genoemd) van de diverse geluidsbronnen. Hierdoor ontstaat een onprettig en chaotisch geluidsbeeld. Bij de afwerking van het plafond en de wanden zijn vaak harde materialen gebruikt die tegen een (bal)stootje kunnen. Ze kunnen echter niet het geluid op een goede manier absorberen.

Een slechte akoestiek in een gymzaal heeft te maken met de afwezigheid van voldoende geluidsabsorberende materialen. Dit veroorzaakt een te lange nagalmtijd. Nagalmtijd is de tijd in seconden waarin, na het stoppen van een geluidsbron, zoals een fluitje, het geluidsniveau 60dB is gedaald.

Daarnaast is er nog de flutterecho. In gymzalen waar sprake is van vlakke, parallelle en harde wanden, treedt deze vaak op. Als je met een bal stuitert dan hoor je een kort en scherp tikkend geluid dat heen en weer blijft kaatsen tussen de wanden.

Is er een norm waar een sporthal aan moet voldoen?

Aan de geluidskwaliteit van een sporthal/gymzaal worden (nog) geen wettelijke eisen gesteld. Er is wel een richtlijn van de

CATEGORIE	OMSCHRIJVING	AFMETING (l x b)	HOOGTE	INHOUD	NAGALMTIJD
		m ¹	m ¹	m ³	T (gem. 125 - 4.000 Hz) [S]
A.1	Gymnastieklokaal	22 x 14	5,5	≤ 1.700	≤ 1,0
A.2	Sportzaal	22 x 13	7	1.701 - 2.100	≤ 1,1
A.3	1/3 Sporthal	24 x 14	7	2.101 - 2.400	≤ 1,2
B.1	Sportzaal	28 x 16	7	2.401 - 3.200	≤ 1,3
B.2	Sportzaal	28 x 22	7	3.201 - 4.350	≤ 1,4
B.3	2/3 Sporthal	32 x 28	7	4.351 - 6.300	≤ 1,5
C.1	Sporthal	44 x 24	7	6.301 - 7.400	≤ 1,7
C.2	Sporthal	48 x 28	7	7.401 - 9.500	≤ 1,8
C.3	Sporthal	48 x 28	9	9.501 - 12.400	≤ 1,9
D.1	Sporthal	88 x 28	7	12.401 - 17.250	≤ 2,0
D.2	Sporthal	88 x 32	10	17.251 - 29.000	≤ 2,3
E	Overig	-	-	≥ 29.001	-

▲
*Tabel 1 genormeerde
nagalmtijden per type
sportaccommodatie*

rijksgebouwendienst (Rgd) voor sportaccommodaties. Deze hanteert echter een ruime interval tussen 1,0 en 1,5 seconde nagalmtijd waarbij ook geen rekening gehouden wordt met de grootte van de ruimte.

Een norm die veelgebruikt wordt, is de NOC*NSF norm. De basis van deze norm is een tabel waarin de betreffende zaal wordt ingedeeld in een categorie afhankelijk van de afmetingen en het volume. Deze norm bepaalt dat de gemiddelde nagalmtijd in een gymzaal of sporthallen/of onderdelen ervan niet meer mag zijn dan de in tabel 1 genoemde tijden in seconden. Verder houdt men rekening met mogelijk optredende flutterecho's en mogen de nagalmtijden tussen de frequentiebanden onderling geen grote verschillen vertonen. Deze norm (NOC*NSF ISA-US1-BF1, juni 2005) staat inmiddels ook vermeld in de Arbo-catalogus en wordt in geschilsituaties met leerkrachten steeds vaker genoemd als eis waaraan de sportzaal moet voldoen.

Zo is vastgelegd dat voor een gymnastieklokaal met een inhoud van maximaal 1700m³ (dus een zaal van bijv. 14 meter breed, 22 meter lang en 5,5 meter hoog) de nagalmtijd maximaal 1 seconde mag zijn. Voor ruimtes met een grotere inhoud is een langere nagalmtijd toegestaan. In de tabel op deze pagina zie je een overzicht van de maximale nagalmtijden die voor de verschillende zalen gelden.

Hoe schadelijk is slechte akoestiek?

Veel sportleraren hebben helaas al ervaren dat de geluidskwaliteit in de sportzaal soms of regelmatig hoofdpijn, vermoeidheid en stemproblemen veroorzaakt. De hoeveelheid geluidshinder zal bepalen of er ook blijvende schade kan optreden.

De overheid hanteert als regel dat 80dB(A) het gemiddelde niveau is waarboven geluid schade kan opleveren aan het menselijk gehoor. Dan gaat het niet om blootstelling van een paar uur, zoals tijdens een feestje. Er kan pas serieus schade optreden als er een dagelijkse blootsteldingsduur is van acht uur of langer. Dat is bij veel gymleraren het geval. Het ziekteverzuim zal toenemen bij langdurige blootstelling aan een slechte akoestiek. Er zijn helaas gevallen bekend van leerkrachten die een constante piep in hun oren hebben. Er is dan sprake van blijvende gehoorschade met mogelijke arbeidsongeschiktheid tot gevolg.

Waar kan ik terecht met klachten?

Het KVLO is een meldpunt gestart voor slechte akoestiek in gymzalen en onderkent hiermee de problemen die slechte akoestiek in een sporthal kunnen veroorzaken. Ze heeft voor haar leden een stappenplan ontwikkeld. Een aantal stappen hiervan wil ik noemen, omdat ze van essentieel belang zijn:

- meld altijd je klachten bij de arbo-arts en je eigen arts en zorg dat er gehoormetingen plaatsvinden
- laat een nagalmmeting in de gymzaal verrichten met daaraan gekoppeld een adviesrapport
- treed gezamenlijk met je collega's op
- ga met de werkgever in gesprek!

Tot slot

Om te bepalen of de akoestiek in een sportzaal goed of slecht is, is een nagalmmeting nodig. Met zo'n meting wordt onomstotelijk vastgelegd hoe gezond de akoestiek in uw ruimte is. Op basis hiervan kunnen vervolgstappen worden gezet om het probleem op te lossen. Zo'n nagalmmeting kun je niet zelf uitvoeren omdat het gespecialiseerd werk is. Schakel hier dus altijd een akoestisch specialist voor in. ■

Mike Buys is eigenaar van Allkoestiek BV, een bedrijf gespecialiseerd in akoestische oplossingen.
Contact: info@allkoestiek.nl
Tel.: 0342 464 153

Contact
info@allkoestiek.nl

G-voetbal kent geen beperking

Stichting Doelpunt organiseert activiteiten op het gebied van voetbal voor kinderen met een (voornamelijk motorische) beperking in de regio Oost Nederland. Het zou goed zijn als het G-voetbal nog meer bekendheid zou krijgen. Juist ook voor de kinderen met een motorische beperking. Dat is een groep die je namelijk in het G-voetbal nog nauwelijks tegenkomt. Het zou mooi zijn als kinderen met een beperking in aanraking komen met voetbal dat afgestemd is op hun niveau. Dat kan ook belangrijk zijn voor hun ontwikkeling. Hoe je dat vorm kunt geven laat dit initiatief uit de Achterhoek zien.

TEKST EN FOTO'S STICHTING DOELPUNT

Kinderen met een beperking (motorisch en/of verstandelijk) worden bij reguliere voetbalverenigingen vaak moeilijk geaccepteerd, zelfs al is de beperking minimaal.

Daarom zet Stichting Doelpunt zich in om voetbal voor kinderen met een beperking, meer bekendheid en een groter draagvlak te geven. Bij de KNVB bestaat het zogenaamde G-voetbal, bedoeld om kinderen en volwassenen met een beperking op aangepast niveau te laten voetballen.

Dit label is in het leven geroepen om maatschappelijk betrokken voetbalprojecten beter herkenbaar te maken

Het blijkt echter dat G-voetbal onvoldoende bekend is bij deze kinderen (en hun ouders) en dat het huidige G-voetbal voornamelijk (90-95%) wordt gespeeld door kinderen en volwassenen met een verstandelijke beperking. Daarom richt Stichting Doelpunt zich in het bijzonder op de groep kinderen (6-16 jaar) met een voornamelijk motorische of meervoudige beperking, zonder daarbij andere kinderen met een beperking uit te sluiten van de activiteiten.

Voetbaldagen

Als promotiemiddel organiseert Stichting Doelpunt, in samenwerking met een Betaald Voetbal Organisatie, voetdagen in de regio. Dat werkt goed! Op deze manier ervaren

kinderen, in een professionele omgeving en in een echt stadion, hoeveel plezier zij kunnen beleven aan voetbal op aangepast niveau. De eerste voetbaldag vond in 2010 bij Heracles in Almelo plaats.

De kinderen, samen met hun ouders en broertjes en zusjes, hebben daar een geweldige dag gehad. Inmiddels hebben er diverse voetbaldagen plaatsgevonden in samenwerking met en bij Heracles in Almelo, De Graafschap in Doetinchem en de voetbalacademie FC Twente in Hengelo (O).

Label 'meer dan voetbal'

In februari 2011 kreeg Stichting Doelpunt het Meer dan Voetbal-label uitgereikt voor haar project ter bevordering van G-voetbal voor kinderen met een (voornamelijk motorische) beperking. Dit label is in het leven geroepen om maatschappelijk betrokken voetbalprojecten beter herkenbaar te maken. Het label is een beloning voor projecten waar de verbindende kracht van voetbal wordt ingezet voor een betere samenleving. Het is een blijk van erkenning en toont aan dat het project écht bijdraagt aan een betere samenleving.

Cor huntelaar ring 2012

Op 6 juni 2012 heeft Stichting Doelpunt de Cor Huntelaar Ring 2012 in ontvangst mogen nemen. De prijs is drie jaar geleden in het leven geroepen na het overlijden van oud financieel directeur van De Graafschap, Cor Huntelaar. Met deze prijs wil de businessclub een persoon, stichting of organisatie in het zonnetje zetten die een belangrijke rol speelt in het kader van maatschappelijke betrokkenheid in de Achterhoek.

▲ *Fanatiek zijn ze!*

Ondersteuning / sponsoring / donateurschap

Stichting Doelpunt is afhankelijk van giften en subsidies van personen en/of instanties. Zowel particulieren als bedrijven kunnen Stichting Doelpunt ondersteunen. Door die financiële en/of materiële bijdrage kunnen projecten en activiteiten uitgevoerd worden op het gebied van voetbal voor kinderen met een beperking. Ondersteunen kan zowel in de vorm van sponsoring als donateurschap.

Ambassadeurs

Sinds 2011 is topscheidsrechter Bas Nijhuis de ambassadeur van Stichting Doelpunt. Vanaf 2014 is ook voormalig profvoetballer en analist bij Foxsports Arnold Bruggink ambassadeur en nauw betrokken bij de activiteiten van Stichting Doelpunt. Beide ambassadeurs hopen vaak bij de diverse activiteiten van de stichting aanwezig te kunnen zijn en hun steentje bij te kunnen dragen.

Knvb

De KNVB hanteert voor het G-voetbal het motto *'normaal wat normaal kan, speciaal wat speciaal moet'*. Hiermee maakt de KNVB duidelijk dat G-voetbal gewoon voetbal is, maar dat aspecten worden aangepast voor de doelgroep wanneer dat nodig is. Hierbij valt te denken aan spelregels en begeleiding. Is de lichamelijke of verstandelijke beperking van dien aard dat de speler kan uitkomen in een reguliere recreatieve competitie, dan voetbalt hij of zij gewoon

mee op dat niveau. Maar zijn de belemmeringen/drempels te groot, dan is G-voetbal vaak de uitkomst.

Activiteiten 2015

In maart en april is er een voetbalproject in samenwerking met Het Onderwijs Centrum Het Roessingh in Enschede. Een aantal klassen hebben gedurende vijf weken de gymlessen in het teken van voetbal staan. Het project wordt op woensdag 22 april 2015 afgesloten met een voetbalmiddag op het trainingscomplex van FC Twente.

De drie jeugdteams (onder 14, 16 en 18 jaar) van het nationaal CP-voetbal (voetballers die als gevolg van een hersenbeschadiging een motorisch probleem hebben) zullen op zaterdag 23 mei 2015 een trainingsdag houden in Gelselaar. In de ochtend volgen ze een trainingsprogramma en in de middag spelen ze een wedstrijd tegen een jeugdteam van DEC'10 uit het reguliere voetbal. Bezoekers zijn uiteraard van harte welkom.

Stichting doelpunt

Stichting Doelpunt heeft als slogan: 'G-voetbal kent geen beperking'. Alle kinderen tussen 6-16 jaar die voetbal leuk vinden, maar waarvoor het reguliere voetbal niet haalbaar is, zijn welkom bij de activiteiten van Stichting Doelpunt. Voor meer informatie zie www.stichtingdoel.com. Op de site zijn tevens adressen van voetbalverenigingen te vinden waar G-voetbal in de regio Oost mogelijk is. ■

Contact
ingrid@stichtingdoel.com

De vakleerkracht onmisbaar

Mery Graal

is een vrouw van onbepaalde leeftijd en geeft les op een school ergens in Nederland.

Mery wil je iets schrijven over het basisonderwijs? Ja hoor dat wil ik best. Ik schrijf tenslotte overal over. Alleen moet ik mijn expertise nu elders vandaan halen. Zelf werk ik al jaren in het voortgezet onderwijs en ben wat minder op de hoogte van hoe het er in het basisonderwijs aan toe gaat. Wat ik wel weet is dat ik aan de hand van het bewegen van mijn 'brugpiepers' kan bepalen of aan de aanleverende school een vakleerkracht /vakspecialist verbonden is. Een vriendin/collega van me in het basisonderwijs werkt op een vrije school. Een zusterschool in een andere plaats had een vacature. Ze solliciteerde en kreeg de baan. Dat was mooi. Wat minder mooi was dat de leerlingen tot dan toe nog geen vakleerkracht LO hadden gehad. Wat ze aantrof, maakte haar niet blij. Alle lessen werden door groepsleerkrachten gegeven die hun bevoegdheid nog hadden van voor 2004. Vanaf dat jaar waren pabo-afgestudeerden namelijk niet meer bevoegd. Dat kwam toen niet zomaar uit de lucht vallen. Ik meen me te herinneren dat de huidige KVLO-voorzitter, Jan Rijpstra, in die tijd Kamerlid was voor de VVD. Hij maakte zich er toen al hard voor dat de kwaliteit van het bewegingsonderwijs omhoog moest. De werkdruk voor de pabo-studenten was hoog en daarom werd besloten het onderwijs in bewegingsonderwijs uit het curriculum te halen. De afgestudeerden zouden wel bevoegd blijven voor het lesgeven aan de leerlingen van de groepen 1 en 2. Na de opleiding konden die afgestudeerden met een passie voor bewegen hun bevoegdheid voor het geven van de LO-lessen halen. Dat kon in vier modules gedurende een deeltijdopleiding. Post-initieel zoals dat heet. Best een pittige met veel te maken stage-uren. De opleiding was dan ook bedoeld voor echt geïnteresseerden. Wat gebeurde er echter? Schoolleidingen verplichtten hun personeelsleden de LO-cursus te volgen ook als ze dat helemaal niet wilden. Daaraan konden verschillende redenen ten grondslag liggen: je was parttimer of had een gezin met kleine kinderen of omdat je de affiniteit met bewegen miste. Gevolg was dat de cursus als erg zwaar werd ervaren. Dit kwam dan weer aan in Den Haag bij de toenmalige staatssecretaris voor Onderwijs Sharon Dijksma. Daar hadden de klagers een luisterend oor. Ik weet niet of zij er persoonlijk voor verantwoordelijk was maar de module werd met een kwart ingekort. Sla je toch mooi twee vliegen in een klap. De zwaarte neemt af en je bent sneller bevoegd. Ja, ik zie jullie denken: en de kwaliteit dan? Is die dan nog hetzelfde? Tja daarin heb ik geen inzicht en gelukkig ga ik daar niet over. Het waren wel zo'n 200 uren die eraf gingen. Het is overigens wel heel apart hoe makkelijk er wordt omgegaan met het inkorten van een onderwijsmodule. Maar goed daarover wil ik het hier niet hebben. Van iemand die weleens voorlichting gaf aan de afstudeerders op de pabo die tegelijkertijd bezig waren met de cursus bewegingsonderwijs (ik dacht dat het een naschoolse cursus was) hoorde ik dat hun motivatie was dat ze dan een betere positie op de arbeidsmarkt hadden. Voor hen is dat natuurlijk een hele goede reden en uiteindelijk is ons vak daarbij ook gebaat. Deze studenten weten in ieder geval waar ze het over hebben als ze gym geven. Maar verder dan aan hun eigen klas lesgeven wilden ze niet gaan. Dan doe je wel erg weinig ervaring op en is de vraag gerechtvaardigd of je wel op niveau blijft? Zo ik dwaal wel af. Eigenlijk wilde ik het hebben over mijn collega. Ze gaat dus werken op die nieuwe school en heeft het meteen goed voor elkaar. Een van de groepsleerkrachten is zeer sportief en wil graag van de twee lessen LO er een voor zijn rekening nemen. Goh, nog een man ook. Dat is zo langzamerhand uniek in het basisonderwijs. Hij is speciaal daarvoor begonnen met die module bewegingsonderwijs. Met veel enthousiasme loopt hij 'stage'. Mijn vriendin en hij hebben wekelijks overleg en ze schrijven met z'n tweeën een vakwerkplan. Dat is een voorbeeld van een mooie samenwerking. Zo heeft die school van geen vakleerkracht ineens een vakspecialist en een vakleerkracht. Dat moet wel erg goed gaan met het beweegniveau van de leerlingen. En dat gun ik ze van harte. Je moet er per slot van rekening je hele leven op teren... ■

Mery Graal

**Schrijf
vast in je
agenda!**

De landelijke studiedag voortgezet onderwijs wordt, voor het cursusjaar 2015-2016, op woensdag 20 januari in samenwerking met de Calo in Zwolle georganiseerd. Reserveer deze datum vast in je agenda.

Tarieven studiedagen

In verband met stijgende kosten wordt met ingang van het cursusjaar 2015-2016 de deelnemersprijs aan de studiedagen marktconform aangepast. Overigens blijven de tarieven voor de studenten ongewijzigd.

Een KVLO-lid betaalt:	€ 195,00
Een studentlid betaalt:	€ 55,00
Deelnemer dit niet lid is, betaalt:	€ 285,00
Een student die niet lid is, betaalt:	€ 95,00
Optioneel avondbuffet	€ 27,50

De registratie van docenten LO en de validering van LO-specifieke scholing loopt via www.registerleraar.nl. Alle leraren in het PO, VO, MBO kunnen zich hier registreren

Kalender

Uitgebreide informatie over alle scholingen/ evenementen? Zie de kalender op de homepage van www.kvlo.nl

26 en 27 juni cursus 'Golf op school'

Doelgroep: KVLO leden

duur cursus: twee dagen. Gevorderden (minimaal handicap 54) kunnen ook kiezen voor alleen dag 1.

inhoud

dag 1: 26 juni: aanleren golf in een schoolsituatie in de zaal.

dag 2: 27 juni: eigen vaardigheid/ kennismaken met het golfspel op een golfbaan.

plaats: school in omgeving van Utrecht + golfclub Amelisweerd.

inschrijven: tot uiterlijk 12 juni via de website van de KVLO.

www.kvlo.nl à 'scholing en kwaliteit'.

Contactpersoon: ton.winkels@kvlo.nl

Scholingen van afdelingen en opleidingsorganisaties

Op de webkalender staan scholingen en evenementen van de diverse afdelingen en opleidingsorganisaties vermeld.

**Reageren op
vakbladartikelen?
Twitter @KVLONL**

contact

astrid.vanderlinden@kvlo.nl

Bureausluiting
Het KVLO-bureau is
op dinsdag 5 mei en
op vrijdag 15 mei
gesloten.

Contributie

Eind april vindt de automatische afschrijving plaats van het restant van de contributie 2015 inclusief de afdelingscontributie. Het bedrag is de volledige contributie minus de voorschotheffing van € 45.

Leden die geen machtiging tot automatische afschrijving aan de KVLO hebben verleend, ontvangen een acceptgirokaart. Ontvang je een acceptgirokaart dan doen wij een dringend beroep op je het contributiebedrag zo spoedig mogelijk te voldoen. Alle lidmaatschappen, verzekering en dergelijke moeten door ons vooruit betaald worden.

Informatie over de contributieregeling staat in LO 11 van 2014 en op de site. Zijn er nog vragen dan kun je contact opnemen met de KVLO: tel.: 030 693 7676 of per e-mail via financieel@kvlo.nl.

Vooral breedtesport

Ruben Houkes werd in 2007 wereldkampioen judo in de klasse onder 60 kilo en veroverde een jaar later brons op de Olympische Spelen van Beijing. Al tijdens zijn topsportloopbaan richtte hij samen met collega-judoka Ziggy Tabacznik sportmarketingbureau 2Basics op dat inmiddels meer dan tien jaar bestaat. 2Basics neemt in het sportmarketinglandschap een unieke plaats in door zich in de eerste plaats te richten op breedtesport. Hoe hij dat doet, vertelt hij in een interview op sportknowhowxl.nl

Voorjaarsvergadering 2015

De huishoudelijke Voorjaarsvergadering vindt plaats op zaterdag 30 mei a.s. om 9.30 uur in hotel Papendal te Arnhem

- 4 Jaarverslag 2014 (te downloaden van www.kvlo.nl onder MijnKvlo)
- 5 Decharge bestuur
- 6 Voorstel hoofdbestuur: wijziging Statuten en Huishoudelijk Reglement KVLO (in het bezit van de afdelingsbesturen)
- 7 FvOv-zaken
- 8 Rondvraag
 - a Schriftelijke rondvraag
 - b Mondelinge rondvraag
- 9 Sluiting.

Agenda

- 1 Opening en mededelingen
- 2 Notulen Wintervergadering 2014
- 3 Jaarrekening en verantwoording 2014 (in het bezit van de afdelingspenningmeesters)

Marcel Alsemgeest / Shutterstock.com

Koningsdag en Koningsspelen

Op de dag dat dit blad op de mat valt zetten veel studenten van de bewegingopleidingen zich in tijdens de Koningsspelen. Op sommige instituten is het zelfs verplicht. Daarmee nemen de opleidingen hun maatschappelijke verantwoordelijkheid serieus. En voor de studenten is het een mooie gelegenheid een groot evenement (mede) te organiseren of eraan mee te helpen.

Jeugdsportfonds

Dat er veel meer aanvragen voor contributieondersteuning bij het Jeugdsportfonds binnenkomen heeft meerdere oorzaken. De naamsbekendheid is groter, er doen meer gemeenten mee en helaas de armoede is meer verspreid. Niet iedereen kan zomaar subsidie aanvragen. Dit kan alleen gedaan worden door een intermediair. Een intermediair is een tussenpersoon die professioneel betrokken is bij de opvoeding en verzorging van het kind. Denk hierbij aan een leerkracht (basis- en middelbare school), jeugdhulpverlener, schuldhulpverlener, sportbuurtcoach, huisarts of een maatschappelijk werker. Deze professionals kunnen online een aanvraag voor een kind indienen. www.jeugdsportfonds.nl

SNOWBREAKS.NL
BY ROCKS 'N RIVERS

"Je gaat met leerlingen op pad en kunt er voor de volle 100% op vertrouwen dat de reis veilig en goed georganiseerd is."

Wintersportkampen
Bergsportkampen
Survivalkampen
Outdoor Sportdagen

"De samenwerking tussen Rocks 'n Rivers, leerlingen en docenten verliep fantastisch."

ROCKS 'N RIVERS
OUTDOOR & EVENEMENTEN

www.snowbreaks.nl | www.rocksn-rivers.nl

TRENOMAT SCHEIDINGSWANDEN

De jongste generatie zaalscheidingen Trenomat Acoustic®

- Geluidsreductie en geluidsabsorptie in alle zaaldelen door akoestisch wandmateriaal!
- Ook voor renovatie en verbeteren van de akoestiek in bestaande accommodaties!

De Graaf en van Stijn BV
Postbus 32
2420 AA Nieuwkoop
Tel: (0172) 57 97 20
Fax: (0172) 57 26 70
www.trenomat.nl
info@trenomat.nl

Al 40 jaar gespecialiseerd in nieuwbouw & onderhoud

VAKANTIE IS...

...HET ONMOGELIJKE MOGELIJK MAKEN

VAKANTIE IS WIELEWAAL

Stichting Wielewaal zoekt vrijwilligers om kinderen, jongeren en volwassenen met een beperking een onvergetelijke vakantietijd te bezorgen.

Maak jij het mogelijk?
www.wielewaal.nl/vrijwilligers

 wielewaal
maak het meel!

GRATIS ADVERTENTIE

Passende akoestische oplossingen voor sport- en gymzalen

“Deskundig advies, flexibele instelling, goede prijs en een fijne samenwerking.

Martin Plinck,
Coördinator Sport & Bewegen
Vakcollege in Maarsbergen

Kijk ook op
allkoestiek.nl/gymzalen

Een prettige akoestiek in een gymzaal is belangrijk. Allkoestiek kan de volledige akoestische verbetering van uw gymzaal verzorgen, inclusief levering en montage. Voor iedere sportaccommodatie hebben we een passende oplossing.

Neem gerust contact met ons op voor een vrijblijvend adviesgesprek of een quick scan op locatie.

Allkoestiek BV
0342 - 464 153
info@allkoestiek.nl

allkoestiek
beheerst geluid

→ BASISDOCUMENT BEWEGINGSONDERWIJS VOOR DE ONDERBOUW VAN HET VOORTGEZET ONDERWIJS

Welke kwaliteit streven we als vakwereld na binnen bewegingsonderwijs – of zoals het vanaf nu heet 'bewegen en sport' – in de onderbouw van het voortgezet onderwijs? Een actuele vraag nu de regelgeving voor die onderbouw meer ruimte aan de scholen laat en er een toenemende samenwerking met buitenschoolse partners aan het ontstaan is. Altijd wordt aan de vaksectie bewegingsonderwijs gevraagd kwaliteit te leveren. In dit Basisdocument bewegingsonderwijs wordt stapsgewijs een antwoord gegeven op die vraag naar kwaliteit.

Eerst biedt dit Basisdocument een visie op doel en functie van het bewegingsonderwijs in de onderbouw van het voortgezet onderwijs. Het gaat erom leerlingen beter bekwaam te maken voor deelname aan een in toenemende mate complexe en gedifferentieerde bewegingscultuur.

Vervolgens worden 22 leer- of ontwikkellijnen beschreven. In elk daarvan staat een cluster activiteiten met een overeenkomstige (bewegings)uitdaging centraal. Ook is van alle leerlijnen een voorbeeld gegeven van kernactiviteiten die op groepsniveau voor die leerlijn aan het eind van klas 1 en aan het eind van klas 3 haalbaar zouden moeten zijn.

Ten slotte wordt van elke kernactiviteit op vier verschillende niveaus de wijze waarop leerlingen daaraan deel kunnen nemen omschreven.

€52,⁵⁰ incl. btw

ISBN: 978-90-72335-57-9

Te bestellen via www.janluitingfonds.nl

→ In samenwerking met Arko Sports Media

janluitingfonds
LEZEN OVER BEWEGEN

→ FRISBEE HET ULTIEME SPEL

Frisbee wordt veel gespeeld in parken en op stranden. Maar het is ook een sport, die gespeeld wordt in verenigingen en op school. In *Frisbee, het ultieme spel* wordt een brug geslagen tussen jeugdsport en bewegingsonderwijs op school.

Frisbee, het ultieme spel schenkt aandacht aan diverse spelvormen, zoals onder meer de wedstrijd-sport 'ultimate frisbee' en een aantal andere, meer en minder bekende individuele en teamspelvormen. De spelvormen zijn zowel binnen als buiten de school breed toepasbaar. Bovendien geeft het boek korte en heldere beschrijvingen van verscheidene werp- en vangtechnieken.

Frisbee, het ultieme spel is een praktische gids voor lesgevers die in het onderwijs of elders binnen het brede terrein van bewegen en sport met frisbee aan de slag willen. Het boek behandelt diverse spelvormen en speltechnieken, geeft vele praktische tips en is rijk geïllustreerd.

Over de auteur

Ted Beute is behalve bestuurslid van de NFB, een uitstekend didacticus als docent bewegingsonderwijs.

€16,⁹⁰ incl. btw

ISBN: 978-90-52335-53-1

Te bestellen via www.janluitingfonds.nl

→ In samenwerking met Arko Sports Media

janluitingfonds
LEZEN OVER BEWEGEN